

حصن المسلم
پناهگاه مسلمان از اذکار کتاب و
سنت

پناهگاه مسلمان از اذکار کتاب و سنت

سعید بن علی بن وهف قحطانی

پناهگاه مسلمان از اذکار کتاب و سنت

نیازمند به الله متعال

د. سعید بن علی بن وهف قحطانی

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنُسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدَهُ وَرَسُولَهُ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ، وَسَلِّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا، أَمَّا بَعْدُ:

این مختصری است که آن را از کتابم: «ذکر، دعا و علاج با رقیه از کتاب و سنت»^۱ خلاصه نموده‌ام، و در آن بخش اذکار را خلاصه کرده‌ام؛ تا باخود بوردن آن در سفرها آسانتر باشد.

و به متن ذکر اکتفا نمودم، و در تخریج آن به ذکر یک یا دو منبع از آنچه در اصل وجود دارد، بسنده کردم، و هر کس که خواهان شناخت صحابی و یا تفصیل بیشتر در تخریج باشد، باید به اصل رجوع نماید، و از الله عز وجل به وسیله نام‌های نیکو و صفات والایش می‌خواهم که آن را خالصانه برای ذات مقدسش قرار دهد، و به وسیله آن در زندگی و پس از مرگم به من نفع برساند، و به وسیله آن به کسی

^۱ و اصل مذکور، والله الحمد، با تخریج مفصل احادیث آن در چهار جلد به طبع رسیده است. حصن المسلم در جلد اول و دوم آن قرار دارد.

که آن را خوانده، یا به چاپ رسانده، و یا سبب نشر آن گردیده است
 نفع برساند؛ هر آئینه او سبخانه بر آن ولایت و توانایی دارد. وَصَلَّى
 اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ
 إِلَى يَوْمِ الدِّينِ
 نویسنده

نوشته شده در ماه صفر سال ۱۴۰۹ هجری قمری

فضیلت ذکر

الله متعال می فرمایند:

﴿فَاذْكُرُونِي أَنْذُرَكُمْ وَأَشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ 152﴾،

﴿پس شما مرا (به عبادت) یاد کنید، تا من شما را (به اجر و ثواب)
 یاد کنم، و شکر مرا را بجا آورید و (نعمت‌های) مرا کفران نکنید
 152﴾^۱

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا 41﴾،

﴿ای کسانی که ایمان آورده‌اید! الله را بسیار زیاد یاد کنید 41﴾^۲،
 ﴿...وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾،
 ﴿و مردان و زنانی که الله را بسیار یاد می‌کنند، الله برای آنان
 آمرزش و پاداش بزرگ آماده کرده است﴾^۳،

﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ
 وَالْآصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ 205﴾،

^۱ سورة البقرة: 152 .

^۲ سورة الأحزاب: 41 .

^۳ سورة الأحزاب: 35 .

﴿و پروردگارت را در دل خود به عاجزی و ترس، بی آنکه آوازت را بلند کنی، در وقت صبح و شامگاه یاد کن و از غافلان مباش﴾¹، رسول الله ﷺ فرمودند: «مثال کسی که پروردگارش را یاد می کند و آن که او را یاد نمی کند، مانند زنده و مرده است»²،

و رسول الله ﷺ فرمودند: «آیا شما را از بهترین کار ایتان، و پاک ترین آنها نزد فرمانروای تان - پروردگار متعال-، و مؤثرترین عمل تان در بالا بردن درجات و جایگاه شما آگاه نکنم، که از انفاق طلا و نقره برای شما، و از روبرو شدن شما با دشمن تان که گردن آنها را بزنید و آنها گردن شما را بزنند، بهتر است؟» عرض کردند: بلی. (او فرمود: آن) «ذِکْرُ اللَّهِ تَعَالَى» است³،

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «الله متعال می فرماید: من با بنده ام مطابق گمانی که نسبت به من دارد، رفتار می کنم و هرچا مرا یاد کند، با او خواهم بود، هرکس مرا نزد خود یاد کند، او را نزد خود یاد می کنم و اگر در جمعی از من یاد کند، در جمعی بهتر از آنان یاد می کنم، هرکس یک وجب به من نزدیک شود، من یک ذراع به او نزدیک می شوم؛ و هرکس یک ذراع به من نزدیک گردد، من به اندازه ی یک

¹ سورة الأعراف: 205 .

² بخاری با الفتح (208/11) به شماره (6407)، و مسلم (539/1) به شماره (779) با این لفظ: «مثال خانه ای که الله در آن یاد می شود و خانه ای که الله در آن یاد نمی شود، مثال زنده و مرده است».

³ ترمذی (459/5) به شماره (3377)، و ابن ماجه (124/2) به شماره (3790)، و مراجعه نمایید به: صحیح ابن ماجه (316/2)، و صحیح ترمذی (139/3).

باع (فاصله ی دو دستِ باز) به او نزدیک می شوم؛ و هرکس قدم زده به سوی من بیاید، من شتابان به سویش می روم»¹،

و از عبدالله بن بسر رضی الله عنه روایت است که مردی گفت: ای رسول الله، احکام اسلام بر من زیاد شده است، پس چیزی به من بگو که به آن تمسک کنم. فرمودند: «تا حد توان زیانت باید به ذکر الله متعال تر (مشغول) باشد»²،

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «کسی که حرفی از کتاب الله را بخواند یک حسنه برایش داده می شود، و یک حسنه ده برابر است، نمی گویم: ﴿الم﴾ حرف است، بلکه: الف حرف است، لام حرف است، و میم حرف است»³.

از عقبه بن عامر رضی الله عنه روایت است که فرمود: رسول الله صلی الله علیه وسلم بیرون آمدند و ما در صفه بودیم، پس فرمودند: «کدام یک از شما دوست دارد که هر روز صبح به بطحان یا عقیق برود، و از آنجا دو شتر ماده ی درشت کوهان بیاورد، بدون اینکه گناهی مرتکب شود و یا قطع صله ی رحم کند؟» پس گفتیم: ای رسول الله، آن را دوست داریم، فرمودند: «آیا کسی از شما صبحگاهان به مسجد نمی رود تا دو آیت از کتاب الله عزوجل را بیاموزد یا بخواند، که برایش از دو شتر بهتر است، و سه آیت برایش از سه شتر بهتر

¹ بخاری (171/8) در شماره (7405)، و مسلم (2061/4) در شماره (2675)، و لفظ از بخاری است.

² ترمذی (۵/۴۵۸) به شماره: (۳۳۷۵)، و ابن ماجه (۲/۱۲۴۶) به شماره: (۳۷۹۳)، و تصحیح البانی در: صحیح ترمذی (۳/۱۳۹)، و صحیح ابن ماجه (۲/۳۱۷).

³ ترمذی (75/5) به شماره (2910)، و تصحیح البانی: صحیح الترمذی (9/3)، و صحیح الجامع الصغیر (340/5).

است، و چهار آیت برایش از چهار شتر بهتر است، و هر تعداد از آیات برایش از همان تعداد شتران بهتر است»¹.

او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هر کس در جایی بنشیند و در آن الله متعال را یاد نکند، از جانب الله بر او مایه حسرت خواهد بود، و هر کس در بستری دراز بکشد و در آن الله متعال را یاد نکند، از جانب الله بر او مایه حسرت خواهد بود»².

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هیچ قومی نیست که در جایی گردهم بنشینند و ذکر و یادی الله متعال در آن ننمایند و بر پیامبر صلی الله علیه وسلم درود نفرستند مگر اینکه همین مجلس باعث حسرت آنها در روز قیامت خواهد بود، اگر الله بخواهد آنان را عذاب می دهد و اگر بخواهد آنان را می آمرزد»³.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هر گروهی از مجلسی برخیزند که در آن الله متعال را یاد نکرده اند، گویا از لاشه ی الاغی مُرده برخاسته اند، و این مجلس برای آنان مایه ی حسرت و افسوس خواهد بود»⁴.

1. اذکار بیدار شدن از خواب

« حمد و ستایش مخصوص الله است که ما را پس از مردن زنده نمود، و بازگشت همه بسوی اوست»⁵.

¹ مسلم (553/1) در شماره (803).

² ابو داود (264/4) در شماره (4856)، و غیره؛ و بنگرید: صحیح الجامع (342/5).

³ ترمذی (461/5) در شماره (3380)، و ببینید: صحیح ترمذی (140/3).

⁴ أبو داود (264/4) در شماره (4855)، و أحمد (389/2) در شماره (10680) و ببینید: صحیح الجامع (176/5).

⁵ بخاری مع الفتح (113/11) در شماره (6314)، و مسلم (2083/4) در شماره (2711).

«هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک است، فرمانروایی و حمد و ستایش از آن اوست، و او بر هر چیزی تواناست، الله پاک است، و ستایش برای الله است، و هیچ معبودی جز الله نیست، و الله بزرگتر است، و هیچ نیرو و قدرتی نیست مگر با الله بلند مرتبه و بزرگ، پروردگارا مرا بیامرز»¹.

«سپاس الله را که در بدنم به من عافیت بخشید، و روحم را به من بازگرداند، و به من اجازه ذکرش را داد»².

﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ 190 الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَنَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ 191 رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ 192 رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَنِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَأَمَّا رَبَّنَا فَأَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ 193 رَبَّنَا وَءَاتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ 194 فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أَضِيعُ عَمَلَ عَمَلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنُنِّيَ بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ فَأَلَّزِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقُتِلُوا وَقُتِلُوا لَأَكْفِرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَا دُخْلَنَّهُمْ جَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ 195 لَا يَغُرَّتْكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ 196 مَتَّعَ قَلِيلٍ ثُمَّ مَوَّلَهُمْ جَهَنَّمَ وَبَسَّسَ الْمِهَادَ 197 لِّكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُرُؤْ لَا مَن عِنْدَ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ 198 وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ

¹ «هر کس این را بگوید، بخشیده می شود، پس اگر دعا کند، دعایش قبول می شود، اگر برخیزد و وضو بگیرد، سپس نماز بخواند، نمازش پذیرفته می شود». البخاری مع الفتح (39/3) به شماره (1154) و غیره، و این لفظ ابن ماجه است، نگاه کنید به: صحیح ابن ماجه (335/2).

² ترمذی (473/5) در شماره (3401)، و بنگرید: صحیح ترمذی (144/3).

بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خُشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْعُرُونَ بِأَيْتِ اللَّهِ تَمَنَّا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ 199 يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ 200

﴿ یقینا در آفریدن آسمان‌ها و زمین (به هیئت خاص) و در اختلاف (پی در پی آمدن) شب و روز، دلائل واضح (به قدرت و وحدانیت الله) برای صاحبان خرد است 190

(خردمندان) آنانی اند که الله را (به حالت) ایستاده، و نشسته، و بر پهلو آرامیده یاد می‌کنند، و در (حکمت از) آفریدن آسمان‌ها و زمین تفکر می‌کنند (و در دعای خود می‌گویند): ای پروردگار ما! این (عالم و موجودات) را بیهوده نه آفریده‌ای، پکی ترا است (از آنچه لایق شأن تو نیست) پس ما را از عذاب دوزخ نگاه دار 191

ای پروردگار ما! یقینا کسی را که تو در دوزخ در آوری پس یقینا رسوایش کرده‌ای، و برای ظالمان هیچ مددگاری نیست (تا آنها را از این رسوائی نجات دهد) 192

ای پروردگار ما! یقینا ما شنیدیم که دعوت دهنده (مردم را) به سوی ایمان دعوت می‌دهد، (و می‌گوید): که به پروردگارتان ایمان آورید، پس ما ایمان آوردیم، پس ای پروردگار ما! گناهان ما را بیامرز، و از ما بدی‌های ما را دور کن، و ما را با نیکان بمیران 193

ای پروردگار ما! آنچه را که بر زبان پیامبران خود (از نصرت در دنیا، و جنت در آخرت) به ما وعد کرده‌ای عطا کن، و ما را در روز قیامت رسوا مکن (زیرا ما ایمان داریم که) یقینا تو وعده خلافی نمی‌کنی 194

پس پروردگارشان دعای آنها را قبول کرد (به این طور) که من عمل هیچ عمل کننده‌ای شما را؛ خواه مرد باشد و خواه زن، ضائع نمی‌کنم، شما از جنس یکدیگر هستید (که در ایمان و عمل، مرد و زن فرق

ندارند، و یکی از آن اعمال هجرت است) پس آنان که هجرت کردند و از خانه‌هایشان بیرون رانده شدند و در راه من (راه الله) اذیت‌ها دیدند و (با کفار) جنگ کردند و کشته شدند، حتما گناهان‌شان را محو و پاک می‌کنیم و حتما آنها را در باغ‌های که در زیر درختان و قصرهای آن نهرها جاری است، داخل کنیم، این ثواب از جانب الله داده می‌شود، و ثواب نیکو و خوب نزد الله است 195

گشت و گذار کافران در شهرها تو را نفریبد 196
(این متاع) چند روزه و ناچیز است، باز جایگاه‌شان دوزخ است، و دوزخ (برای کافران) چه بد آرامگاهی است 197
لیکن آنانی که (تقوی پیشه کردند و) از پروردگار خود ترسیدند برای آنها باغ‌هایی است که از زیر آن نهرها جاری می‌باشد، و در آن همیشه‌اند، (و این) مهمانی است از نزد الله، و آنچه نزد الله است، برای نیکوکاران (از هر چیزی) بهتر است 198

(همه اهل کتاب دوزخی نیستند) و یقیناً از اهل کتاب کسانی هستند که به الله و به آنچه بر شما نازل شده و به آنچه بر خود آنها نازل شده ایمان دارند، در حالیکه در برابر الله متواضع‌اند، آیات (و احکام) الله را در برابر متاع حقیر (دنیا) عوض نمی‌کنند، این گروه است که نزد پروردگارشان اجر خود را دارند، بی‌گمان الله زود حساب گیرنده است 199

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، صبر پیشه کنید، (و در مقابل دشمن) پایداری ورزید و برای جهاد آماده باشید (در انتظار جهاد و وسایل جنگی خود را مهیا کنید) و از الله بترسید تا که کامیاب شوید ﴿200﴾

[آل عمران: 190-200].¹

2. دعای پوشیدن جامه

«سپاس الله را که این (جامه) را بر من پوشاند و ارزانی فرمود، بدون این که هیچ توان و قدرتی بر آن داشته باشم...»².

3. دعای پوشیدن لباس نو

«الهی همه ستایش تو را است، تو مرا لباس پوشانیدی، از تو می خواهم از خیر آن و خیر آنچه را برای آن ساخته شده است، و به تو پناه می برم از شر آن و بدی که برای آن ساخته شده است»³.

4- دعا برای کسی که جامه نو بپوشد

«فرسوده می شود و الله متعال دیگری عنایت می کند»⁴
«لباس نو بپوش، و پسندیده زندگی کن، و شهید بمیر»⁵.

¹ بخاری با فتح (337/8) در شماره (4569)، و مسلم (530/1) در شماره (256).

² أهل السنن به جز النسائي: أبو داود به شماره (4023)، والترمذي به شماره (3458)، وابن ماجه به شماره (3285) روایت نموده اند، و الألبانی در: إرواء الغلیل (7/47) آن را حسن دانسته است.
³ ابو داود در شماره (4020)، و ترمذی در شماره (1767)، و بغوی (40/12)، و بیینید: مختصر شمائل ترمذی از البانی (ص47).

⁴ أبو داود (41/4) به شماره (4020) روایت نموده است، و مراجعه شود به: صحیح أبي داود (760/2).

⁵ ابن ماجه (1178/2) در شماره (3558)، و بغوی (12/41)، و بیینید: صحیح ابن ماجه (2/275).

5. آنچه هنگام درآوردن لباس می گوید
«بسم الله»¹.

6. دعای دخول خلاء

«[بنام الله]، بار الها از شر شیاطین نر و ماده، یا هر پلیدی و نا پاکی دیگر به تو پناه می برم»².

7- دعای خروج از دستشویی
«الهی مرا بیامرز»³.

8. دعای قبل از وضو
«بِسْمِ اللَّهِ»⁴.

9. دعای بعد از وضو

«گواهی می دهم که معبودی جز الله نیست و او شریکی ندارد و گواهی می دهم که محمد بنده و فرستاده اوست..»⁵.

¹ ترمذی (505/2) در شماره (606)، و غیره، و ببینید: ارواء الغلیل در شماره (50)، و صحیح الجامع (3/203).

² بخاری (45/1) در شماره (142)، و مسلم (1/283) در شماره (375) روایت نموده اند، و زیادت: «بسم الله» در اول آن را سعید بن منصور روایت نموده است. به فتح الباری (1/244) مراجعه کنید.

³ اصحاب سنن به جز النسائی که آن را در (عمل الیوم واللیلۃ) به شماره (79) تخریج کرده است، أبو داود به شماره (30)، و الترمذی به شماره (7)، وابن ماجه به شماره (300) روایت نموده اند، و تصحیح البانی در صحیح سنن أبي داود (19/1).

⁴ ابو داود در شماره (101)، و ابن ماجه در شماره (397)، و احمد در شماره (9418)، و ببینید إرواء الغلیل (122/1).

⁵ مسلم (209/1) در شماره (234).

«الهی مرا در زمره توبه کننده گان و پاکیزه گان قرار ده»¹.
«الهی تو منزهی و ستایش ترا است، گواهی می دهم که معبود برحق
جز تو نیست، از تو طلب مغفرت می کنم و به تو توبه می کنم»².

10- دعای بیرون شدن از منزل

«به نام الله، بر الله توکل کردم، و هیچ نیرو و قدرتی جز به الله
نیست»³.

«الهی به تو پناه می برم این که گمراه شوم یا دیگری را گمراه کنم، یا به
سبب ارتکاب گناه پاهایم بلغزد و یا سبب لغزش پاهای دیگری شوم،
یا مورد ستم قرار گیرم و یا سبب ستم بر دیگران شوم، و یا مانند
جاهلان عمل کنم و یا دیگران کار جاهلانه را بر من عملی کنند»⁴.

11. دعای داخل شدن به خانه

«بنام الله داخل شدیم، و بنام الله خارج شدیم، و بر الله؛ پروردگارمان
توکل کردیم.» سپس به خانواده خود سلام دهد»⁵.

¹ ترمذی (78/1) شماره (55)، و ببینید: صحیح ترمذی (18/1).

² نسایی در عمل اليوم والليلة (ص 173)، و رجوع کنید به: إرواء الغلیل (135/1) و (94/3).

³ ابو داود (325/4) در شماره (5095)، و ترمذی (490/5) در شماره (3426)، و مراجعه شود
به: صحیح ترمذی (151/3).

⁴ اهل سنن: ابو داود در شماره (5094)، و ترمذی در شماره (3427)، و نسایی در شماره (5501)،
و ابن ماجه در شماره (3884)، و ببینید: صحیح ترمذی (152/3)، و صحیح ابن ماجه
(336/2).

⁵ ابوداود (325/4) به شماره (5096) آن را روایت کرده است، و علامه ابن باز در تحفة الأخیار
(ص 28) سند آن را حسن دانسته است، و در صحیح آمده است: «هرگاه مرد وارد خانه اش شود،
و الله را هنگام وارد شدن و هنگام غذا خوردن یاد کند، شیطان می گوید: امشب اینجا جای خواب
و غذا ندارید»، مسلم به شماره (2018).

12- دعای رفتن به مسجد

«بار الها، در دلم نوری، و در زبانم نوری، و در شنوایی ام نوری، و در بینایی ام نوری، و از بالای سرم نوری، و از زیر پایم نوری، و از سمت راستم نوری، و از سمت چپم نوری، و از پیش رویم نوری، و از پشت سرم نوری قرار ده، و در جانم نوری قرار ده، و برایم نوری بزرگ گردان، و برایم نوری با عظمت بگردان، و برایم نوری قرار ده، و مرا نور بگردان. بار الها، به من نوری عطا کن، و در عصیم نوری، و در گوشتم نوری، و در خونم نوری، و در مویم نوری، و در پوستم نوری قرار ده»¹.

«بار الها، برای من در قبرم نوری قرار بده... و در استخوان هایم نوری»² «و بر نورم بیفزا، و بر نورم بیفزا»³ «و نوری بر نور برایم عطا کن»⁴.

¹ تمام این الفاظ را در بخاری (116/11) در شماره (3166)، و مسلم (526/1) در شماره (529) و (530) و (763) ببینید.

² ترمذی (483/5) در شماره (3419).

³ بخاری در الأدب المفرد، در شماره (695) (ص258) تخریج نموده است، و البانی اسناد آن را در صحیح الأدب المفرد در شماره (536) صحیح شمرده است.

⁴ ابن حجر آن را در فتح الباری ذکر کرده است، و آن را به ابن ابی عاصم در کتاب الدعاء نسبت داده است، نگاه کنید به الفتح (118/11) و گفته است: پس از اختلاف روایات بیست و پنج خصلت جمع شده است.

13. دعای ورود به مسجد

(با پای راست شروع می کند)¹، و می گوید: «پناه می برم به الله بزرگ، و به روی گرامی اش، و به فرمانروایی دیرینه اش، از شیطان رانده شده»²

«به نام الله، و درود»³ «و سلام بر رسول الله»⁴
«الهی درهای رحمت را بر من بگشا»⁵.

14- دعای خروج از مسجد

(با پای چپ شروع می کند)⁶ و می گوید: «به نام الله، و درود و سلام بر رسول الله، بارالها، من از فضلت درخواست می کنم،

¹ به دلیل گفته انس بن مالک رضی الله عنه: «از سنت است که هرگاه وارد مسجد شدی پای راست خود را جلو بیاوری، و هرگاه خارج شدی پای چپ خود را جلو بیاوری»، حاکم آن را روایت کرده (218/1) و بر شرط مسلم صحیح دانسته و ذهبی با او موافقت کرده است، و بیهقی آن را روایت کرده (442/2)، و آلبانی در سلسله الأحادیث الصحيحة (5/ 624) به شماره (2478) آن را حسن دانسته است.

² ابو داود در شماره (466)، و ببینید: صحیح الجامع در شماره (4591).

³ روایت ابن السنی در شماره (88)، و البانی در الثمر المستطاب، (ص 607) آن را حسن دانسته است.

⁴ ابو داود (126/1) در شماره (465)، و ببینید: صحیح الجامع (528/1).

⁵ مسلم (494/1) شماره (713)، و در سنن ابن ماجه از حدیث فاطمه رضی الله عنها: «الهی گناهانم را بیاور، و درهای رحمت را بر من بگشا»، و آلبانی به دلیل شواهدش آن را صحیح دانسته است. ببینید: صحیح ابن ماجه (128/1) شماره (129).

⁶ حاکم (218/1)، و بیهقی (442/2)، و البانی آن را در سلسله الأحادیث الصحيحة (5/ 624) در شماره (2478) حسن دانسته است، و تخریج آن قبلاً گذشت.

«بار الها مرا از شیطان رانده شده محفوظ بدار»¹.

15. اذکار آذان

همان را بگوید که مؤذن می گوید، مگر در (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ وَحَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) بگوید: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»². (هیچ نیرو و توانائی نیست جز از سوی الله).

می فرماید: «و من گواهی می دهم که معبودی جز الله نیست و او شریکی ندارد و محمد بنده و فرستاده اوست، راضی و خشنودم که پروردگارم الله، فرستاده ام محمد، و دینم اسلام است»³.
(این را بعد از تشهد مؤذن می گوید)⁴.

(بعد از تمام شدن پاسخ گفتن به مؤذن، بر پیامبر صلی الله علیه وسلم درود بفرستد)⁵.

می فرماید: «الهی پروردگار این دعوت کامل و نماز برپا شده، برای محمد صلی الله علیه وسلم وسیله و فضیلت عطا کن، و او را به جایگاه ستوده ای که به او وعده داده ای برسان، [همانا تو خلاف وعده نمی کنی]»⁶.

¹ مراجعه کنید به تخریج روایات حدیث قبلی در دعای ورود به مسجد، شماره (20) و اضافه ی: «اللَّهُمَّ اغْصِنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» «الهی مرا از شیطان رانده شده حفظ فرما» از ابن ماجه. ببینید: صحیح ابن ماجه (129/1).

² بخاری (152/1) در شماره (611) و (613)، و مسلم (288/1) در شماره (383).

³ مسلم (290/1) در شماره (386).

⁴ ابن خزیمه (220/1).

⁵ مسلم (288/1) در شماره (384).

⁶ بخاری (152/1) در شماره (614)، و آنچه در میان قوسین است از بیهقی (410/1) می باشد، و اسناد آن را علامه عبدالعزیز بن باز رحمه الله در تحفة الأخیار (ص 38) حسن دانسته است.

(بین آذان و اقامه برای خود دعا کند، چون در آن وقت دعا رد نمی شود)¹.

۱۶. دعای استفتاح

«بار الها، میان من و گناهانم فاصله انداز، چنانکه میان مشرق و مغرب فاصله انداخته‌ای، بار الها، مرا از گناهانم پاک گردان، چنانکه لباس سفید از پلیدی پاک می‌شود، بار الها، مرا از گناهانم با برف و آب و ژاله بشوی»².

«الهی تو منزهی و ستایش ترا است، و نامت مبارک، و جایگاهت بلند است، و معبودی (برحق) جز تو نیست»³.

«روی خود را خالصانه متوجه کسی ساختم که آسمان‌ها و زمین را آفریده است و من از مشرکان نیستم، قطعاً نماز، عبادت، زندگی و مرگ من از آن الله، پروردگار جهانیان است، شریکی برای او نیست، و به همین مأمور شده‌ام و من از مسلمانان هستم. بار الها، تو پادشاهی، به جز تو معبود برحق وجود ندارد، تو پروردگار منی و من بنده تو هستم، بر خود ستم کردم و به گناهانم اعتراف می‌کنم، پس تمامی گناهانم را بیامرز، زیرا کسی به جز تو گناهان را نمی‌بخشد، و مرا به بهترین اخلاق هدایت فرما که کسی جز تو به بهترین آن هدایت نمی‌کند، و بدی‌های اخلاق را از من دور بگردان که کسی جز تو آن را از من دور نمی‌سازد، فرمانبردار توام و پیوسته در خدمت تو هستم، و

¹ ترمذی در شماره (3594) و (3595)، ابو داود در شماره (525)، و احمد در شماره (12200)، و مراجعه شود به: إرواء الغلیل (262/1).

² بخاری (181/1) در شماره (744)، و مسلم (419/1) در شماره (598).

³ مسلم در شماره (399)، و اصحاب سنن اربعه: ابو داود در شماره (775)، و ترمذی در شماره (243)، و ابن ماجه در شماره (806)، و نسایی در شماره (899)، و بیہدیه: صحیح ترمذی (77/1)، و صحیح ابن ماجه (135/1).

تمام خیر در دست توست، و بدی به تو منسوب نمی‌شود، وجود من از توست و بازگشتم به سوی توست، بابرکت و بلندمرتبه‌ای، از تو آمرزش می‌طلبم و به سوی تو توبه می‌کنم»¹.

«بار الها، پروردگار جبرائیل، و میکائیل، و اسرافیل، آفریننده آسمان‌ها و زمین، دانای غیب و آشکار، تو در میان بندگان در آنچه در آن اختلاف می‌کردند حکم می‌کنی، مرا به اذن خود به آن حقی که در آن اختلاف شده است هدایت کن، همانا تو هر که را بخواهی به راه راست هدایت می‌کنی»².

«اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا»
سه مرتبه «به الله پناه می‌برم از شیطان: از تکبر، سحر و وسوسه‌های او»³.

«بارالها، ستایش از آن توست»⁴، تو نور آسمان‌ها و زمین و هر که در آنهاست هستی، و ستایش از آن توست، تو نگهدارنده آسمان‌ها و زمین و هر که در آنهاست هستی، [و ستایش از آن توست، تو پروردگار آسمان‌ها و زمین و هر که در آنهاست هستی] [و ستایش از آن توست،

¹ مسلم (534/1) به شماره: (771) روایت نموده است.

² مسلم (534/1) به شماره: (770) روایت نموده است.

³ أبو داود (203/1) به شماره (764)، و ابن ماجه (265/1) به شماره (807)، و أحمد (85/4) به شماره (16739) روایت نموده اند، و شعيب الارناؤوط در تحقیق مسند گفته است: «حسن لغیره»، و عبدالقادر الارناؤوط در تخریج الکلم الطیب ابن تیمیه به شماره (78) گفته است: «و این حدیث با شواهد آن صحیح است»، و البانی آن را در صحیح الکلم الطیب به شماره (62) ذکر کرده است، و مسلم از ابن عمر رضی الله عنهما مانند آن روایت کرده، و در آن قصه‌ای است (420/1) به شماره (601).

⁴ رسول الله صلی الله علیه وسلم هر وقت شب که از خواب برمی‌خاست تا نماز تهجد را به جا آورد، آن را می‌خواند.

فرمانروایی آسمان‌ها و زمین و هر که در آنهاست از آن توست] [و ستایش از آن توست، تو پادشاه آسمان‌ها و زمین هستی] [و ستایش از آن توست] [تو حق هستی، و وعده‌ات حق است، و سخت حق است، و دیدار با تو حق است، و بهشت حق است، و دوزخ حق است، و پیامبران حق‌اند، و محمد ﷺ حق است، و قیامت حق است] [بارالها، تسلیم تو شدم، و بر تو توکل کردم، و به تو ایمان آوردم، و به سوی تو بازگشتم، و به یاری تو ستیز کردم، و داوری را به تو سپردم. پس آنچه را پیش فرستاده‌ام، و آنچه را به تأخیر انداخته‌ام، و آنچه را پنهان داشته‌ام، و آنچه را آشکار ساخته‌ام، برایم بیامرز] [و آنچه را که تو نسبت به آن از من داناتری] [تو پیش‌اندازنده و تو پس‌اندازنده‌ای، معبودی (برحق) جز تو نیست] [تو معبود منی، معبودی (برحق) جز تو نیست] [و هیچ‌توان و نیرویی جز به (یاری) الله نیست]»¹.

17. دعای رکوع

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ».

سه مرتبه².

«ای الله، پروردگار ما! تو پاک هستی و ستایش از آن توست، بارالها! مرا بیامرز»³.

¹ بخاری مع الفتح (3/3) و (116/11) و (371/13) در شماره (423) و (465) و (1120) و (6317) و (7385) و (7442) و (7499)، و مسلم مختصراً به مانند آن (532/1) در شماره (769).

² أهل السنن، و أحمد: أبو داود به شماره (870)، و الترمذی به شماره (262)، و النسائی به شماره (1007)، و ابن ماجه به شماره (897)، و أحمد به شماره (3514) روایت نموده اند، و مراجعه شود به: صحیح الترمذی (83/1).

³ بخاری (99/1) در شماره (794)، و مسلم (350/1) در شماره (484).

« پاک و منزّه است، پروردگار فرشتگان و روح»¹.
 «یا الله، برای تو رکوع کردم، به تو ایمان آوردم، و تسلیم تو شدم.
 گوشم، و چشمم، و مغزم، و استخوانم، و عصبم، [و آنچه قدمم آن
 را حمل کرده است] در برابر تو خاشع گردید»².
 «پاک و منزّه است صاحب جبروت، و ملکوت، و کبریا، و
 عظمت»³.

18. دعای بلند شدن از رکوع

«سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ»⁴.
 «پروردگارا، ستایش از آن دوست؛ ستایشی فراوان، پاک و مبارک»⁵.
 «به اندازه پُری آسمانها و پُری زمین و آنچه میان آن دو است و به
 اندازه پُری هر آنچه پس از آن بخواهی. ای شایسته ستایش و بزرگی،
 این شایسته ترین سخنی است که بنده می گوید، و همه ما بنده توایم،
 بارالها، آنچه را تو عطا کنی، بازدارنده ای برایش نیست و آنچه را تو
 بازداری، دهنده ای برایش وجود ندارد، و ثروت و مقام، صاحبش را در
 برابر تو سودی نمی بخشد»⁶.

¹ مسلم (1/ 353) در شماره (487)، و ابو داود (1/ 230) در شماره (872).
² مسلم (1/ 534) به شماره: (771)، و چهارگانه به جز ابن ماجه: ابو داود به شماره: (760) و (761)، و ترمذی به شماره: (3421)، و نسائی به شماره: (1049)، و آنچه در میان دو گروه است لفظ از ابن خزیمه به شماره: (607)، و ابن حبان به شماره: (1901) است.
³ ابو داود (230/1) در شماره (873)، و نسائی در شماره (1131)، و احمد در شماره (23980)، و اسناد آن حسن است.

⁴ بخاری مع الفتح (282/2) در شماره (796).

⁵ بخاری مع الفتح (284/2) در شماره (796).

⁶ مسلم (1/ 346) در شماره (477).

19. دعای سجده

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى»

سه مرتبه¹.

«ای الله، پروردگار ما! تو پاک هستی و ستایش از آن دوست، بارالها! مرا بیاמרز»².

«سُبُّوحٌ، قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ»³.

«بارالها، برای تو سجده کردم، و به تو ایمان آوردم، و تسلیم تو شدم، چهره‌ام برای ذاتی سجده کرد که آن را آفرید و صورتگری نمود و گوش و چشم آن را شکافت، پربرت است الله که بهترین آفرینندگان است»⁴.

«پاک و منزّه است صاحب جبروت، و ملکوت، و کبریا، و عظمت»⁵.
«بارالها، تمام گناهانم را ببخش: گناهان کوچک و بزرگ، اولین و آخرین گناه، و گناهان آشکار و نهانم را بیاמרز»⁶.

«یا الله، من از خشم و غضبت به خشنودی و رضایت و از کيفر و مجازات به عفو و بخششت پناه می برم، و از گرفت و مؤاخذه ات به

¹ اهل سنن، و احمد: أبو داود به شماره (870)، و الترمذی به شماره (262)، و النسائی به شماره (1007)، و ابن ماجه به شماره (897)، و احمد به شماره (3514) روایت نموده اند، و ببینید: صحیح الترمذی (83/1).

² بخاری در شماره (794)، و مسلم در شماره (484)، و در شماره (34) گذشت.

³ مسلم (533/1) در شماره (487)، و ابو داود در شماره (872) و پیش از این در شماره (35) گذشت.

⁴ مسلم (534/1) در شماره (771)، و غیره.

⁵ ابو داود (230/1) شماره (873)، و نسائی شماره (1131)، و احمد شماره (23980)، و تصحیح البانی در صحیح ابی داود (166/1)، و تخریج آن در شماره (37) گذشت.

⁶ مسلم (230 /1) در شماره (483).

تو پناه می آورم، مرا توان و یاری آن نیست که به بیان ثنا و توصیف شایسته و وصف و شکوه بایسته ات پردازم، تو چنان هستی که خودت را ستایش نموده ای»¹.

20. دعای جلسه بین دو سجده

«پروردگارا مرا بیامرز، پروردگارا مرا بیامرز»².
«بارالها، مرا ببخشا، و بر من رحم کن، و هدایت کن، و جبرانم کن، و مرا عافیت ببخش، و روزی ام عطا کن، و مرا رفعت ببخش»³.

21. دعای سجده تلاوت

«چهره‌ام برای ذاتی سجده کرد که آن را آفریده، و با توان و قدرت خویش گوش و چشمش را شکافته است، پس پریکت و بزرگوار است الله که نیکوترین آفریننده است»
[المؤمنون: 14]⁴.

¹ مسلم (352/1) در شماره (486).

² ابو داود (231/1) در شماره (874)، و ابن ماجه در شماره (897)، و بیینید: صحیح ابن ماجه (148/1).

³ اصحاب سنن غیر از النسائی: ابو داود (231/1) به شماره (850)، و الترمذی به شماره (284) و (285)، و ابن ماجه به شماره (898) روایت نموده اند، و مراجعه کنید به: صحیح الترمذی (90/1)، و صحیح ابن ماجه (148/1).

⁴ ترمذی (474/2) در شماره (3425)، و احمد (30/6) در شماره (24022)، و حاکم، و آنرا تصحیح نموده و ذهبی (220/1) با وی موافقت کرده است و زیادت آن از اوست.

«بارالها، به سبب آن در نزدت برایم پاداشی بنویس، و به سبب آن گناهی را از من بردار، و آن را در نزدت برایم ذخیره‌ای قرار ده، و آن را از من بپذیر، همان‌گونه که آن را از بندهات داوود پذیرفتی»¹.

22. تشهد

«تمام تعظیم‌ها و نمازها و سایر پاکیزه‌ها فقط از آن الله است، سلام و رحمت و برکات الله بر تو باد ای پیامبر، و سلام بر ما باد و بر بندگان نیکوکار الله، گواهی می‌دهم که جز الله معبودی بر حق نیست، و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستاده اوست»².

23. درود بر پیامبر صلی الله علیه وسلم بعد از تشهد

«الهی! بر محمد و آل محمد رحمت نازل کن همانگونه که بر ابراهیم و آل ابراهیم رحمت نازل فرمودی، همانا تو ستوده شده و با عظمت هستی. الهی! بر محمد و آل محمد برکت نازل کن همانگونه که بر ابراهیم و آل ابراهیم برکت نازل فرمودی، همانا تو ستوده شده و با عظمت هستی»³.

«الهی! بر محمد و همسران و فرزندان رحمت نازل کن، همانگونه که بر آل ابراهیم رحمت نازل فرمودی، و بر محمد و همسران و فرزندان برکت نازل کن، همانگونه که بر آل ابراهیم برکت نازل فرمودی، همانا تو ستوده شده و با عظمت هستی»⁴.

¹ ترمذی (473/2) در شماره (579)، و حاکم، و آن را تصحیح نموده و ذهبی با وی موافقت نموده است (219/1).

² بخاری مع الفتح (311/2) در شماره (831)، و مسلم (301/1) در شماره (402).

³ بخاری مع الفتح (408/6) در شماره (3370)، و مسلم در شماره (406).

⁴ بخاری مع الفتح (407/6) در شماره (3369)، و مسلم (306/1) در شماره (407)، و لفظ از وی است.

24. دعا بعد از تشهد اخیر قبل از سلام

«یا الله، من از عذاب قبر، و از عذاب جهنم، و از فتنه زندگی و مرگ، و از شر فتنه مسیح دجال به تو پناه می‌برم»¹.

«یا الله، من از عذاب قبر به تو پناه می‌برم، و از فتنه مسیح دجال به تو پناه می‌برم، و از فتنه زندگی و مرگ به تو پناه می‌برم، یا الله، من از گناه و قرض به تو پناه می‌برم»².

«بار الها! من بر خود ظلم زیادی کرده‌ام و بجز تو کس دیگری گناهان را نمی‌آمرزد، پس مرا از نزد خود مغفرت کن و بر من رحم کن، یقیناً که تو بخشاینده و مهربان هستی»³.

«بار الها، آنچه را پیش فرستاده‌ام و آنچه را به تأخیر انداخته‌ام، و آنچه را پنهان کرده‌ام و آنچه را آشکار کرده‌ام، و آنچه زیاده‌روی کرده‌ام، و آنچه را که تو بهتر از من می‌دانی، بر من ببخشای، تویی پیش‌برنده و تویی عقب‌اندازنده، هیچ معبودی جز تو نیست»⁴.

«بار الها، مرا بر یادت، سیاست، و نیکی عبادتت یاری کن»⁵.
«بار الها، من از بخل، بزدلی، بازگشت به پست‌ترین عمر، و از فتنه دنیا و عذاب قبر به تو پناه می‌برم»⁶.

¹ بخاری (102/2) در شماره (1377)، و مسلم (412/1) در شماره (588)، و لفظ از مسلم است.

² بخاری (202/1) در شماره (832)، و مسلم (412/1) در شماره (587).

³ بخاری (168/8) در شماره (834)، و مسلم (2078/4) در شماره (2705).

⁴ مسلم (534/1) در شماره (771).

⁵ ابو داود (86/2) شماره (1522)، و نسائی (53/3) شماره (2302)، و تصحیح ابانی در صحیح

ابی داود (284/1).

⁶ بخاری مع الفتح (35/6) در شماره (2822) و (6390).

«بار الها، من از تو بهشت را می طلبم و به تو از آتش دوزخ پناه می برم»¹.

«بار الها، به علم غیبت و قدرتت بر آفرینش، مرا زنده نگه دار تا زمانی که زندگی برایم خیر است، و مرا بمیران آنگاه که مرگ برایم خیر است، بار الها، من از تو ترس در نهان و آشکار می خواهم، و از تو کلمه ای حق را در رضا و غضب می خواهم، و از تو میانه روی را در غنا و فقر می خواهم، و از تو نعمتی بی پایان می خواهم، و از تو خنکی چشمی بی انقطاع می خواهم، و از تو رضایت پس از قضا را می خواهم، و از تو خنکی زندگی پس از مرگ را می خواهم، و از تو لذت نگاه به وجهت، و شوق دیدارت را در غیر حال ضرر و فتنه گمراه کننده می خواهم، بار الها، ما را به زینت ایمان مزین بفرما، و ما را هدایت گرانی هدایت یافته بگردان»².

«بار الها، من از تو می خواهم ای الله، که تو یگانه ای یکتای بی نیازی، که نه زاده ای و نه زاده شده ای، و هیچ کس همانند تو نیست، که گناهانم را ببخشی، زیرا تو بخشنده مهربانی»³.

«بار الها، من از تو می خواهم به اینکه ستایش از آن توست، هیچ معبود برحق جز تو نیست، تنهایی و هیچ شریکی برای تو نیست، ای بخشنده، ای آفریننده ای آسمانها و زمین، ای صاحب جلال و اکرام،

¹ ابو داود در شماره (792)، و ابن ماجه در شماره (910)، و ببینید: صحیح ابن ماجه (328/2).
² نسائی (54/3) (55) به شماره (1304)، و احمد (364/4) به شماره (21666)، و تصحیح البانی در صحیح نسائی (281/1).

³ تحریج نسائی، (3/52) به شماره (۱۳۰۰) به لفظ او، و احمد (۴/۳۳۸) به شماره (۱۸۹۷۴)، و تصحیح البانی در صحیح النسائی (۱/۲۸۰).

ای زنده ای قراردهنده، من بهشت را از تو می طلبم، و از آتش به تو پناه می برم»¹.

«بار الها، من از تو می خواهم به اینکه گواهی می دهم تو الله هستی، هیچ معبود برحق جز تو نیست، یگانه، بی نیازی، که نه زاده‌ای و نه زاده‌شده‌ای، و هیچ کس همانند تو نیست»².

25. اذکار بعد از سلام دادن از نماز

«از الله متعال طلب آمرزش می نمایم»
سه مرتبه «پروردگارا، تو سلام هستی و سلامتی از طرف تو است؛ با برکت هستی، ای صاحب شکوه و بزرگواری»³.

«هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست [سه مرتبه]، «بارالها، آنچه را تو عطا کنی، بازدارنده‌ای برایش نیست و آنچه را تو بازداری، دهنده‌ای برایش وجود ندارد، و ثروت و مقام، صاحبش را در برابر تو سودی نمی‌بخشد»⁴.

«هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست، هیچ

¹ اهل سنن: ابو داود در شماره (1495)، و ترمذی در شماره (3544)، و ابن ماجه در شماره (3858)، و نسائی در شماره (1299) نقل نموده اند، و ببینید: صحیح ابن ماجه (329/2).

² ابو داود (62/2) شماره (1493)، و ترمذی (515/5) شماره (3475)، و ابن ماجه (1267/2) شماره (3857)، و نسائی شماره (1300) به لفظ آن، و احمد شماره (18974)، و تصحیح البانی در صحیح النسائی (280/1)، و مراجعه شود به: صحیح ابن ماجه (329/2)، و صحیح الترمذی (163/3).

³ مسلم (414/1) در شماره (591).

⁴ بخاری (255/1) در شماره (844)، و مسلم (414/1) در شماره (593)، و آنچه در میان قوسین است زیادتیی از بخاری در شماره (6473) است.

نیرو و قدرتی نیست مگر با الله، هیچ معبودی جز الله نیست و ما جز او را نمی پرستیم، نعمت، فضل و ستایش نیک از آن اوست، هیچ معبودی جز الله نیست، مخلص دین او هستیم و لو اگر کافران از آن متنفر باشند»¹.

«منزه است الله، و ستایش مخصوص الله است، و الله بزرگترین است».

(سی و سه مرتبه)، «هیچ معبودی جز الله نیست، تنها وی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست»².

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ 1 اللَّهُ الصَّمَدُ 2 لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ 3 وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ 4﴾

﴿ای پیامبر! بگو: او الله یگانه است 1

و) الله از هر چیز بی نیاز (و برطرف کننده نیازها) است 2

نه کسی را زاده و نه او زاده شده است 3

و هیچکس مانند و همتای او نیست 4﴾

[الإخلاص: 1-4].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ 1 مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ 2 وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ 3 وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ 4 وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ 5﴾

﴿ای پیامبر! بگو: پناه می برم به پروردگار صبح (سپیده دم) 1

از شر هر آنچه آفریده است 2

و از شر تاریکی شب وقتی که همه جا را بپوشاند 3

و از شر زنان جادوگر که در گره ها می دمند 4

¹ مسلم (415/1) در شماره (594).

² مسلم (418/1) در شماره (597)، و در آن آمده است: «هرکس آن را پس از هر نمازی بگوید، گناهانش آمرزیده می شود، اگرچه مانند کف دریا (فراوان) باشد».

و از شر هر حسودی وقتی که حسد ورزد ﴿5﴾
[الفلق: 5-1].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ 1 مَلِكِ النَّاسِ 2 إِلَهِ النَّاسِ 3 مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ
الْخَنَّاسِ 4 الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ 5 مِنَ الْغِنَةِ وَالنَّاسِ 6﴾

﴿(ای پیامبر!) بگو: پناه می‌برم به پروردگار مردم 1

(و به) پادشاه (حقیقی) مردم 2

(و به) معبود (حقیقی) مردم 3

از شر وسوسه‌کننده‌ای که واپس می‌رود 4

آن که در دل‌های مردم وسوسه می‌اندازد 5

از جنس جن باشد و یا از جنس انسان 6﴾

[الناس: 1-6].

بعد از هر نماز¹.

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا
خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ (255)

﴿الله آن ذاتی است که هیچ معبودی برحق غیر از او وجود ندارد
(که) همیشه زنده و پایدار است (تدبیر تمام کائنات در دست اوست)،
او را نه پینکی می‌آید و نه خواب (یعنی از کائنات یک لحظه غافل نمی
شود) هرچه در آسمان‌ها و هر چه در زمین است خاص از اوست،

¹ ابو داود (86/2) در شماره (1523)، و ترمذی در شماره (2903)، و نسائی (68/3) در شماره
(1335)، و نگاه کنید به: صحیح ترمذی (8/2). و به این سه سوره معوذات گفته می‌شود. ببینید:
فتح الباری (62/9).

کیست که نزد او شفاعت کند مگر به اجازه او، آنچه را که پیش (روی) آنها است و آنچه را که پشت سر آنها است می‌داند (یعنی از احوال حاضر و آینده انسانها باخبر است) و مردم از علم او آگاهی نمی‌یابند، مگر آن مقداری که او بخواهد. کرسی او آسمانها و زمین را فرا گرفته است، و نگهداری آنها (آسمانها و زمین) او را خسته نمی‌سازد، و او عالیت‌ر و بزرگ‌تر است 255 ﴿

[البقرة: 255] بعد از هر نماز¹.

«هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست، زنده می‌کند و می‌میراند و او بر هر چیزی تواناست»

ده بار بعد از نماز مغرب و صبح خوانده شود².

«بارالها، من از تو علم سودمند، روزی پاکیزه، و عمل پذیرفته‌شده را مسئلت دارم»
بعد از سلام دادن از نماز صبح³.

¹ «هرکس آن را پس از هر نماز بخواند، چیزی مانع وارد شدن وی به بهشت نمی‌شود جز اینکه بمیرد». نسایی در عمل الیوم واللیلة به شماره (100)، و ابن السنی به شماره (121)، و آلبانی آن را در صحیح الجامع (339/5)، و سلسله الأحادیث الصحیحة (697/2)، به شماره (972) صحیح دانسته است.

² ترمذی (515/5) در شماره (3474)، و احمد (227/4) در شماره (17990) نقل نموده اند، و تخریج آن را در زاد المعاد (300/1) ببینید.

³ ابن ماجه در شماره (925)، و نسائی در عمل الیوم واللیلة در شماره (102) روایت نموده است، و مراجعه شود به: صحیح ابن ماجه (152/1)، و مجمع الزوائد (111/10)، و در شماره (95) خواهد آمد.

۲۶. دعای نماز استخاره

جابر بن عبدالله رضی الله عنهما فرمود: رسول الله صلی الله علیه وسلم همان گونه که سوره ای از قرآن را به ما می آموخت، استخاره در همه ی کارها را نیز به ما آموزش می داد، و می فرمودند: «هرگاه یکی از شما قصد کاری را نمود، پس دو رکعت نماز غیر از فرض بخواند، سپس بگوید: «الهی من به علم تو از تو خیر می خواهم، و به توانایی تو از تو قدرت می طلبم، و از فضل بزرگ تو می خواهم؛ زیرا تو توانا هستی و من نمی توانم، و تو می دانی و من نمی دانم، و تو بر امور غیبی علم کامل داری، الهی اگر تو می دانی که این کار - و حاجتش را نام می برد - خیر در دینم، و زندگانی ام، و عاقبت کارم باشد - و یا گفت: عاجل و یا آجل کارم - آن را برایم مقدر کن و برایم آسان گردان، سپس در آن برایم برکت ده، و اگر تو می دانی که این کار شر در دینم، و زندگانی ام، و عاقبت کارم باشد - و یا گفت: عاجل و یا آجل کارم - آن را از من دور کن و مرا از آن دور گردان، و هر جا که خیر باشد آن را برای من مقدر کن، سپس مرا به آن راضی کن»^۱.

و کسی که از خالق استخاره کرد، و با مخلوقین مؤمن مشوره نمود و در کار خود دقت و تأمل کرد، پشیمان نشد، الله سبحانه و تعالی می فرماید:

﴿...وَسَاوَرَهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ...﴾.

﴿...و در کارها با آنان مشورت کن، چون (بر کاری) تصمیم گرفتی پس بر الله توکل کن...﴾^۲.

^۱ بخاری (7/ 162) در شماره (1162).

^۲ سوره آل عمران: 159.

27. اذکار صبح و شام

«حمد و ستایش مخصوص الله است، و درود و سلام بر کسی که بعد از او پیامبری نیست»¹.

پناه می برم به الله متعال از شیطان رانده شده

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمُوتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ (255)

﴿الله آن ذاتی است که هیچ معبودی برحق غیر از او وجود ندارد (که) همیشه زنده و پایدار است (تدبیر تمام کائنات در دست اوست)، او را نه پینکی می آید و نه خواب (یعنی از کائنات یک لحظه غافل نمی باشد) هرچه در آسمان ها و هر چه در زمین است خاص از اوست، کیست که نزد او شفاعت کند مگر به اجازه او، آنچه را که پیش (روی) آنها است و آنچه را که پشت سر آنها است می داند (یعنی از احوال حاضر و آینده انسانها باخبر است) و مردم از علم او آگاهی نمی یابند، مگر آن مقداری که او بخواهد. کرسی او آسمان ها و زمین را فرا گرفته است، و نگهداری آنها (آسمانها و زمین) او را خسته نمی سازد، و او عالیت و بزرگتر است.﴾ (255)

¹ از انس رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «این که با گروهی که الله متعال را یاد می کنند، از نماز صبح تا طلوع آفتاب بنشینم، نزد من از آزاد کردن چهار تن از فرزندان اسماعیل محبوب تر است، و این که با گروهی که الله را یاد می کنند، از نماز عصر تا غروب آفتاب بنشینم، نزد من از آزاد کردن چهار تن محبوب تر است». روایت ابو داود در شماره (3667)، و البانی در صحیح ابی داود (698/2) آن را حسن دانسته است.

[البقرة: 255].¹

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ 1 اللَّهُ الصَّمَدُ 2 لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ 3 وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ 4﴾

﴿(ای پیامبر)! بگو: او الله یگانه است 1

(و) الله از هر چیز بی نیاز (و برطرف کننده نیازها) است 2

نه کسی را زاده و نه او زاده شده است 3

و هیچکس مانند و همتای او نیست 4﴾

[الإخلاص: 1-4].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ 1 مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ 2 وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ 3 وَمِنْ

شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ 4 وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ 5﴾

﴿(ای پیامبر)! بگو: پناه می برم به پروردگار صبح (سپیده دم) 1

از شر هر آنچه آفریده است 2

و از شر تاریکی شب وقتی که همه جا را بپوشاند 3

و از شر زنان جادوگر که در گره ها می دمند 4

و از شر هر حسودی وقتی که حسد ورزد 5﴾

[الفلق: 1-5].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ 1 مَلِكِ النَّاسِ 2 إِلَهِ النَّاسِ 3 مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ

الْخَنَاسِ 4 الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ 5 مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ 6﴾

ب ﴿(ای پیامبر)! بگو: پناه می برم به پروردگار مردم 1

(و به) پادشاه (حقیقی) مردم 2

(و به) معبود (حقیقی) مردم 3

¹ «هر کس آن را صبح بگوید، تا شام از جن پناه داده می شود، و هر کس آن را شام بگوید، تا صبح

از آنها پناه داده می شود». تخریج حاکم 562/1، تصحیح البانی در صحیح الترغیب و الترهیب

(273/1)، و آن را به نسایی، و طبرانی نسبت داده، و گفته است: "سند طبرانی جید است".

از شر وسوسه کننده‌ای که واپس می‌رود⁴
 آن که در دل‌های مردم وسوسه می‌اندازد⁵
 از (جنس) جن باشد و یا از (جنس) انسان⁶ ﴿
 [الناس: 1-6] سه مرتبه خوانده شود¹.

«صبح کردیم و تمام جهان برای الله متعال صبح کرد، و ثنا و صفت بر الله متعال است، هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست.

پروردگارا من از تو خیر این روز را می‌خواهم، و خیر آنچه را که در پی آن است، و از شر امروز و بدی‌های آن به تو پناه می‌برم و از شر آنچه در پی آن است.

پروردگارا من از تنبلی و بدی کهنسالی به تو پناه می‌برم، پروردگارا از عذاب در آتش و عذاب در قبر به تو پناه می‌برم»².

و هرگاه شام کرد بگوید: «ما بیگاه کردیم و تمام جهان به الله متعال شام کرد، و ثنا و صفت بر الله متعال است، معبودی برحق جز الله نیست، او یکی است و شریکی ندارد، تمام سلطنت از آن اوست و حمد از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست.

پروردگارا من از تو خیر این شب را می‌خواهم، و خیر آنچه را که در پی آن است، و از شر امشب و بدی‌های آن به تو پناه می‌برم و از شر آنچه در پی آن است.

¹ «هر کس آن را صبح و شام سه مرتبه بگوید، او را از هر چیز کفایت می‌کند». ابو داود (322/4) به شماره (5082)، و ترمذی (567/5) به شماره (3575) آن را روایت کرده اند، بنگرید به: صحیح ترمذی (182/3).

² مسلم (2088/4) در شماره (2723).

پروردگارا من از تنبلی و بدی کهنسالی به تو پناه می برم، پروردگارا من از عذاب در آتش و عذاب در قبر به تو پناه می برم»¹.

"«بار الها، به امر تو صبح کردیم و شام نمودیم و به امر تو زنده می شویم و می میریم و بازگشت همه بسوی توست»»²."

و هرگاه شام نمود، بگوید: «بار الها، به امر تو شام نمودیم، و به امر تو صبح کردیم، و به امر تو زنده می شویم و می میریم، و بازگشت بسوی توست»³.

«الهی، تو پروردگار من هستی، معبودی جز تو نیست، تو مرا آفریده‌ای و من بنده تو هستم، و تا می‌توانم به عهد و وعده تو پایبندم، از شر آنچه که انجام داده‌ام به تو پناه می‌برم،⁴ به نعمتی که بر من ارزانی داشته‌ای اعتراف نموده و به گناهم نیز اعتراف می‌کنم، پس مرا بیامرزش؛ زیرا گناهان را جز تو کسی نمی‌آمرزد»⁵.

«الهی! من در این صبح‌گاه، تو را و حاملان عرش تو را، و تمام فرشتگان تو را، و همه مخلوقات تو را گواه می‌گیرم بر این که تو الله هستی، نیست معبود برحق جز تو، یگانه‌ای و شریکی نداری، و محمد بنده و فرستاده تو است»
چهار مرتبه بخواند»⁶.

¹ مرجع قبلی.

² ترمذی (466/5) در شماره (3391)، و بنگرید به: صحیح ترمذی (142/3).

³ مرجع قبلی.

⁴ اقرار و اعتراف می‌کنم.

⁵ «هر کس آن را شام با یقین به آن بگوید، و در آن شب بمیرد، وارد بهشت می‌گردد، و همچنین اگر صبح آن را بگوید». بخاری (150/7) به شماره (6306) آن را روایت کرده است.

⁶ «هر کس آن را هنگام صبح یا شام چهار مرتبه بگوید، الله او را از آتش دوزخ آزاد می‌گرداند». آن را ابوداود (317/4) به شماره (5071)، و بخاری در الأدب المفرد به شماره (1201)، و نسائی در

و هرگاه شام نمود بگوید: «الهی! من در این شام‌گاه، تورا و حاملان عرش تورا، و تمام فرشتگان تورا، و همه مخلوقات تورا گواه می‌گیرم بر این که تو الله هستی، نیست معبود برحق جز تو، یگانه ای و شریکی نداری، و محمد بنده و فرستاده تو است».

چهار مرتبه بخواند¹.

«پروردگارا! هر نعمتی که به من روی کرد و هر نعمت دیگری که به هر یک از مخلوقات روی می‌کند از توست، تو شریکی نداری، پس حمد و سپاس مخصوص تو است»².

و هرگاه شام نمود بگوید: «پروردگارا! هر نعمتی که شب هنگام به من روی کرد و هر نعمت دیگری که به هر یک از مخلوقات روی می‌کند از توست، تو شریکی نداری، پس حمد و سپاس مخصوص تو است»³.

«بار الهی، در بدنم عافیت عنایت فرما، بار الهی، در شنوای ام عافیت عنایت فرما، بار الهی، در بینایی ام عافیت عنایت فرما، هیچ معبودی بر حق جز تو نیست. بار الهی، من از کفر و فقر به تو پناه می‌برم، و از عذاب قبر به تو پناه می‌برم، هیچ معبودی بر حق جز تو نیست»

عمل الیوم واللیلة به شماره (9)، و ابن سنی به شماره (70) روایت کرده اند، و سماحة الشیخ ابن باز رحمه الله اسناد نسائی و ابوداود را در تحفة الأخیار (ص23) حسن دانسته است.

¹ مرجع قبلی.

² «هر کس آن را صبح بگوید، شکر روز خود را ادا کرده است، و هر کس آن را شام بگوید، شکر شب خود را ادا کرده است». ابوداود (4/318) به شماره (5075)، و نسائی در عمل الیوم واللیلة به شماره (7)، و ابن السنی به شماره (41)، و ابن حبان، ((موارد)) به شماره (2361) آن را روایت کرده اند، و ابن باز رحمه الله در تحفة الأخیار (ص24) سند آن را حسن دانسته است.

³ مرجع قبلی.

سه مرتبه بخواند¹.

«الله برای من کافی است، و هیچ معبودی [راستین] جز او نیست، من تنها بر او توکل نمودم، و او پروردگار [و صاحب] عرش بزرگ است»
هفت مرتبه بخواند².

«الهی! عفو و عافیت دنیا و آخرت را از تو می‌خواهم. بار الها! عفو و عافیت دین، دنیا، خانواده و مالم را از تو مسألت مینمایم. بار الها! عیوب مرا ببوشان، و ترس مرا به امان مبدل ساز. الهی! مرا از پیشرو، و پشت سر، و سمت راست و سمت چپ و از سمت بالایم، محافظت بفرما، و به بزرگی و عظمت تو پناه می‌برم از اینکه بطور ناگهانی از طرف پایین ترور شوم»³.

«الهی، ای داننده نهان و آشکار، آفریدگار آسمان‌ها و زمین، پروردگار و مالک همه چیز، گواهی می‌دهم که هیچ معبود راستینی جز تو نیست و از شر نفس خودم، و از شر شیطان، و از این که شیطان مرا به شرک اندازد، به تو پناه می‌آورم، و از این که در حق خودم مرتکب بدی شوم یا به مسلمان دیگری بدی برسانم به تو پناه می‌آورم»⁴.
«بنام الله که با (خواندن) نامش چیزی در زمین و (هم) در آسمان گزند نمی‌رساند و اوست شنوا و دانا»

¹ ابو داود (324/4) شماره (5092)، و احمد (42/5) شماره (20430)، و نسایی در عمل الیوم واللیلة شماره (22)، و ابن السنی شماره (69)، و بخاری در الأدب المفرد شماره (701)، و علامه ابن باز رحمه الله اسناد آنرا در تحفة الأخیار (ص26) حسن دانسته است.

² «کسی که آن را هنگام صبح و شام هفت مرتبه بگوید، الله متعال او را در آنچه از امور دنیا و آخرت که باعث دغدغه اوست، کفایت می‌کند». ابن سنی آن را به شماره (71) مرفوعاً، و ابوداود موقوفاً (4/321) به شماره (5081) روایت کرده اند، و شعیب و عبدالقادر ارناؤوط سند آن را صحیح دانسته اند. ببینید: زاد المعاد (2/376).

³ ابو داود در شماره (5074)، و ابن ماجه در شماره (3871)، و ببینید: صحیح ابن ماجه (2/332).

⁴ ترمذی در شماره (3392)، و ابو داود در شماره (5067)، و ببینید: صحیح ترمذی (3/142).

سه مرتبه^۱.

«راضی و خشنودم که پروردگارم الله، دینم اسلام، و پیامبرم محمد صلی الله علیه وسلم است»

سه مرتبه^۲.

«ای کسی که همیشه زنده‌ای، ای کسیکه همیشه پابرجائی، که قوام همه چیز به توست، به رحمت تو کمک می خواهم، تمام امورم را برای من اصلاح کن، و مرا به اندازه چشم به هم زدن به حال خود رها مکن»^۳.

«صبح کردیم و تمام جهان برای الله متعال، پروردگار جهانیان صبح کرد، بار الها، من از تو خیر این روز را می خواهم: پیروزی، و نصرت، و نور، و برکت، و هدایت آن را، و از شر آنچه در آن است و شر آنچه در پی آن است به تو پناه می برم»^۴.

^۱ «هر کس آن را صبح سه مرتبه، و شام سه مرتبه بگوید، هیچ چیزی به او ضرر نمی رساند». تخریج ابو داود (۳۲۳/۴) به شماره (۵۰۸۸)، و ترمذی (۴۶۵/۵) به شماره (۳۳۸۸)، و ابن ماجه به شماره (۳۸۶۹)، و احمد به شماره (۴۴۶). و بنگرید: صحیح ابن ماجه (۳۳۲/۲)، و تحسین سند آن توسط علامه ابن باز رحمه الله در تحفة الاخیار (ص ۳۹).

^۲ «هر کس آن را سه مرتبه صبح، و سه مرتبه شام بگوید، بر الله متعال حق است که او را در قیامت خشنود سازد». احمد (337/4) در شماره (18967)، و نسائی در عمل الیوم و اللیلة در شماره (4)، و ابن السنی در شماره (68)، و ابو داود (318/4) در شماره (1531)، و ترمذی (465/5) در شماره (3389)، و تحسین ابن باز رحمه الله در تحفة الأخیار (ص 39).

^۳ حاکم آن را تصحیح کرده، و ذهبی با او موافقت کرده است (545/1)، و ببینید: صحیح الترغیب و الترہیب (273/1).

^۴ ابو داود (322/4) در شماره (5084)، و سند آن را شعبی و عبد القادر الأرناؤوط در تحقیق زاد المعاد (373/2) حسن دانسته اند.

و هرگاه شام کرد فرمودند: "«به شب رسیدیم در حالی که پادشاهی از آن الله، پروردگار جهانیان است، بار الهاء، من خیر این شب را از تو می خواهم: فتح، نصرت، نور، برکت و هدایت آن را، و از شر آنچه در آن است و شر آنچه بعد از آن است، به تو پناه می برم»»¹."

(ما بر فطرت اسلام، و بر کلمه اخلاص، و بر دین پیامبرمان محمد ﷺ، و بر آیین پدرمان ابراهیم که حنیف و مسلمان بود و از مشرکان نبود، صبح کردیم)².

و هرگاه شام کرد بگوید: «شام کردیم بر فطرت اسلام، و بر کلمه اخلاص، و بر دین پیامبر ما محمد ﷺ، و بر آیین پدر ما ابراهیم که حنیف و مسلمان بود و از مشرکان نبود»³.

«پاکیست الله را و ثنا و صفت از آن او است»
صد بار خوانده شود⁴.

«هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست»

¹ مرجع قبلی.

² احمد (3/406) و (407) در شماره (15360) و (15563)، و ابن السنی در عمل الیوم و اللیلة، در شماره (34)، و مراجعه شود: صحیح الجامع (4/209).

³ مرجع قبلی.

⁴ «هر کس آن را هنگام صبح و هنگام شام صد مرتبه بگوید، هیچ کس در روز قیامت بهتر از آنچه او آورده است نمی آورد، مگر کسی که مانند آنچه او گفته است بگوید، یا بر آن افزوده باشد». مسلم (2071/4) به شماره (2692).

ده بار¹، و یا یک بار هنگام تنبلی².

«هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست» صد بار هنگام صبح بخواند³.

«الله را با ستایشش به پایی می‌ستایم: به تعداد خلقتش، و رضایت نفسش، و وزن عرشش، و مداد کلماتش» سه مرتبه هنگام صبح⁴.

«بارالها، من از تو علم سودمند، روزی پاکیزه، و عمل پذیرفته‌شده را مسئلت دارم»
هنگامی که صبح کند⁵.

¹ النسائی در عمل اليوم والليلة در شماره (24)، و ببینید: صحیح الترغیب والترهیب (272/1)، و تحفة الأخیار از ابن باز رحمه الله (ص44)، و فضیلت آن را در (ص146) حدیث شماره (255) ببینید.

² ابو داود در شماره (5077)، و ابن ماجه در شماره (3798)، و احمد در شماره (8719)، و نگاه کنید به: صحیح الترغیب و الترهیب (270/1)، و صحیح ابی داود (957/3)، و صحیح ابن ماجه (331/2)، و زاد المعاد (377/2).

³ «کسی که آن را در روز صد مرتبه بگوید، برای او برابر آزاد کردن ده غلام خواهد بود، و صد حسنه برای او نوشته می‌شود، و صد گناه از او پاک می‌شود، و برای او حافظی از شیطان در آن روز خواهد بود، تا این که شام داخل شود، و هیچ کس با چیزی بهتر از آنچه او آورده است نمی‌آید، مگر کسی که بیش از آن انجام داده باشد». بخاری (4/ 95) به شماره (3293)، و مسلم (4/ 2071) به شماره (2691).

⁴ مسلم (2090/4) شماره (2726).

⁵ ابن السنی در عمل اليوم والليلة به شماره (54)، و ابن ماجه به شماره (925) روایت نموده اند، و عبد القادر وشعیب الأرناؤوط در تحقیق زاد المعاد (2/375) إسناد آن را حسن دانسته اند، و به شماره (73) گذشت.

«از الله متعال آمرزش می خواهم و به او توبه می کنم»
صد بار در روز خوانده شود.¹

«پناه می برم به کلمه های کامل الله از شر آنچه آفریده است»
سه مرتبه هنگام شام بخواند.²

«بار الها بر پیامبر ما محمد درود و سلام بفرست»
ده مرتبه.³

28. اذکار خواب

(هر دو کف دست خود را جمع می کند سپس در آن دو می دمد، و در آن دو می خواند:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ 1 اللَّهُ الصَّمَدُ 2 لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ 3 وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ 4﴾

﴿ای پیامبر! بگو: او الله یگانه است ۱

و) الله از هر چیز بی نیاز (و برطرف کننده نیازها) است ۲

نه کسی را زاده و نه او زاده شده است ۳

و هیچکس مانند و همتای او نیست ۴﴾ [الإخلاص: 1-4].

¹ بخاری با الفتح (101/11) در شماره (6307)، و مسلم (2075/4) در شماره (2702).

² «هر کس آن را هنگام شام سه مرتبه بگوید، نیش زهرآگین آن شب به او ضرری نمی رساند». تخریج احمد (۲۹۰/۲) به شماره (۷۸۹۸)، و نسائی در عمل الیوم و اللیلة به شماره (۵۹۰)، و ابن السنی به شماره (۶۸)، و ببینید: صحیح ترمذی (۱۸۷/۳)، و صحیح ابن ماجه (۲۶۶/۲)، و تحفة الأخیار از ابن باز (ص ۴۵).

³ «هر که هنگام صبح ده مرتبه، و هنگام شام ده مرتبه بر من درود بفرستد، شفاعت من در روز قیامت او را درمی یابد». طبرانی آن را با دو سند روایت کرده است: یکی از آن ها جید است، ببینید: مجمع الزوائد (120/10)، و صحیح الترغیب والترهیب (273/1).

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ 1 مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ 2 وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ 3 وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ 4 وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ 5﴾

﴿(ای پیامبر)! بگو: پناه می‌برم به پروردگار صبح (سپیده دم) ۱﴾

از شر هر آنچه آفریده است ۲

و از شر تاریکی شب وقتی که همه جا را بپوشاند ۳

و از شر زنان جادوگر که در گره‌ها می‌دمند ۴

و از شر هر حسودی وقتی که حسد ورزد ۵

"[الفلق: 1-5]."

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ 1 مَلِكِ النَّاسِ 2 إِلَهِ النَّاسِ 3 مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ 4 الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ 5 مِنَ الْغِنَةِ وَالنَّاسِ 6﴾

﴿(ای پیامبر)! بگو: پناه می‌برم به پروردگار مردم ۱﴾

(و به) پادشاه (حقیقی) مردم ۲

(و به) معبود (حقیقی) مردم ۳

از شر وسوسه‌کننده‌ای که واپس می‌رود ۴

آن که در دل‌های مردم وسوسه می‌اندازد ۵

از (جنس) جن باشد و یا از (جنس) انسان ۶

[الناس: 1-6]

سپس با آنها تا حد توان بدنش را مسح می‌کند، با آنها از سر و صورتش و قسمت جلوی بدنش شروع می‌کند (باید سه مرتبه این کار را انجام دهد).^۱

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا

^۱ بخاری مع الفتح (62/9) در شماره (5017)، و مسلم در شماره (2192).

خَفَّهْمُ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمُوتَ
وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ (255)

﴿الله آن ذاتی است که هیچ معبودی برحق غیر از او وجود ندارد (که) همیشه زنده و پایدار است (تدبیر تمام کائنات در دست اوست)، او را نه پینکی می آید و نه خواب (یعنی از کائنات یک لحظه غافل نمی باشد) هرچه در آسمان ها و هر چه در زمین است خاص از اوست، کیست که نزد او شفاعت کند مگر به اجازه او، آنچه را که پیش (روی) آنها است و آنچه را که پشت سر آنها است می داند (یعنی از احوال حاضر و آینده انسانها باخبر است) و مردم از علم او آگاهی نمی یابند، مگر آن مقداری که او بخواهد. کرسی او آسمان ها و زمین را فرا گرفته است، و نگهداری آنها (آسمانها و زمین) او را خسته نمی سازد، و او عالیترو بزرگتر است﴾

[البقرة: 255].¹

﴿أَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَكِهِ
وَكُنُوزِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ
رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ 285 لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ
عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا
بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرِينَ 286﴾

﴿پیامبر به آنچه که به او از طرف پروردگارش نازل شد ایمان آورد، و مؤمنان، همگی به الله و فرشتگان وی و به کتاب های وی و به پیامبران

¹ «هر کس آن را هنگامی که به رختخواب خود می رود بخواند الله متعال او را محافظت می کند و شیطان تا صبح به او نزدیک نمی شود». بخاری مع الفتح (487/4) به شماره (2311).

وی ایمان آوردند (و گفتند که در ایمان آوردن) در میان هیچ یک از پیامبران او فرق نمی‌آوریم، و گفتند: شنیدیم و اطاعت کردیم (قبول کردیم احکام الله را)، ای پروردگار ما! ما از تو آمرزش می‌خواهیم! و بازگشت به سوی تو است (یعنی به روز آخرت نیز ایمان داریم 285 الله هیچ کسی را مکلف نمی‌سازد مگر به قدر طاقت و توان او، (انسان) هرچه (از خیر) انجام داده به نفع خودش است و هرچه (از شر) انجام داده به ضرر خودش است، ای پروردگار ما! اگر فراموش کردیم یا به خطا رفتیم ما را مواخذه مکن، و ای پروردگار ما! بر ذمه ما بار گران را مگذار چنانکه آن (بار گران) را بر آنان که پیش از ما بودند نهادی، ای پروردگار ما! آنچه تاب و توانش را نداریم بر ما مگذار و از ما در گذر و ما را مغفرت کن و بر ما رحمت را نازل کن (زیرا که) تویی مولی و کارساز ما، پس ما را بر قوم کافر پیروز گردان 286 ﴿البقرة: 285-286﴾¹.

«به نام تو ای² پروردگارم، پهلویم را بر زمین نهادم و به کمک تو آن را برمی دارم، پس اگر جانم را نگاه داشتی، بر آن رحم کن، و اگر آن را باز فرستادی، پس آن را حفظ کن، بدان گونه که بندگان شایسته ات را حفظ می‌کنی»³.

¹ «هر کس آن دو آیت را در شب بخواند برای او کفایت می‌کند». بخاری همراه با فتح (94/9) در شماره (4008)، و مسلم (554/1) در شماره (807).

² «هرگاه یکی از شما از رختخوابش برخاست سپس به آن بازگشت، پس آن را با گوشه ایزار (لباس) خود سه بار بتکاند، و بسم الله بگوید؛ زیرا نمی‌داند پس از او چه چیزی در آن جای گرفته است، و هرگاه دراز کشید پس بگوید:...» تا آخر حدیث، [و معنای بَصِيفَة اِزاره: لبه لباس در قسمت حاشیه آن است]. النهایة فی غریب الحدیث والأثر (صنف).

³ بخاری مع الفتح (126/11) در شماره (6320)، و مسلم (2084/4) در شماره (2714).

«بار الها! همانا تو جان مرا آفریدی و تو آن را می‌میرانی، مرگ و زندگی آن از آنِ توست، اگر آن را زنده نگه داشتی، محافظتت بفرما، و اگر آن را میراندی، پس آن را بیامرز. بار الها! من از تو عافیت مسألت می‌نمایم»¹.

«الهی² مرا از عذابت در روزی که بندگان را زنده می‌کنی حفظ کن»³.
«الهی به نام تو می‌میرم و زنده می‌شوم»⁴.

«سُبْحَانَ اللَّهِ

(سی و سه مرتبه)، و حمد و ثناء از آن الله است
(سی و سه مرتبه)، و الله اکبر
" (سی و چهار مرتبه)»⁵.

«بار الها، پروردگار آسمان‌های هفت‌گانه، و پروردگار زمین، و پروردگار عرش عظیم، پروردگار ما و پروردگار همه چیز، شکافنده دانه وهسته، و فرودآورنده ای تورات و انجیل و فرقان، من از شر هر چیزی که تو ناصیه‌اش را گرفته‌ای، به تو پناه می‌برم. بار الها، تو اولی هستی که پیش از تو چیزی نبود، و تو آخری هستی که پس از تو چیزی نیست، و تو ظاهری هستی که بالای تو چیزی نیست، و تو باطنی هستی که پایین‌تر از تو چیزی نیست، قرض ما را ادا کن، و ما را از فقر بی‌نیاز گردان»⁶.

¹ تخریج مسلم (2083/4) به شماره: (2712)، و احمد با همین لفظ (79/2) به شماره: (5502).

² «پیامبر صلی الله علیه وسلم هر گاه می‌خواست بخوابد، دست راست خود را زیر گونه اش می‌گذاشت، سپس می‌فرمود: ...» الحدیث.

³ ابو داود به لفظ خود (311/4) در شماره (5045)، و ترمذی در شماره (3398)، و مراجعه شود به: صحیح ترمذی (143/3)، و صحیح ابو داود (240/3).

⁴ بخاری مع الفتح (113/11) در شماره (6324)، و مسلم (2083/4) در شماره (2711).

⁵ «کسی که هنگام رفتن به بسترش این را بگوید، برایش از یک خادم بهتر است.» بخاری مع الفتح، (71/7) در شماره (3705)، و مسلم (2091/4) در شماره (2726).

⁶ مسلم (2084/4) در شماره (2713).

«ستایش الله را که ما را اطعام کرد و نوشانید، و ما را کفایت کرد، و ما را پناه داد، پس چه بسا کسانی که نه کفایت کننده‌ای دارند و نه پناه دهنده‌ای»¹.

«الهی، ای داننده نهان و آشکار، آفریدگار آسمان‌ها و زمین، پروردگار و مالک همه چیز، گواهی می‌دهم که هیچ معبود راستینی جز تو نیست و از شرّ نفس خودم، و از شرّ شیطان، و از این که شیطان مرا به شرک اندازد، به تو پناه می‌آورم، و از این که در حق خودم مرتکب بدی شوم یا به مسلمان دیگری بدی برسانم به تو پناه می‌آورم»².

«﴿الم﴾ تَنْزِيلَ السَّجْدَةِ، وَ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ را می‌خواند»³.
«یا الله»⁴، خود را تسلیم تو کردم، و کارم را به تو سپردم، و روی خود را به سوی تو گرداندم، و پشتم را به تو تکیه دادم، از روی امید و بیم به سوی تو؛ هیچ پناهگاه و راه نجاتی از تو جز به سوی تو نیست، به کتابت که نازل کرده ای، و به پیامبرت که فرستاده ای، ایمان آوردم»⁵.

¹ مسلم (2085/4) در شماره (2715).

² ابو داود (317/4) در شماره (5067)، و ترمذی در شماره (3629)، و ببینید: صحیح ترمذی (142/3).

³ ترمذی به شماره (3404)، و نسائی در عمل الیوم واللیلة به شماره (707)، و بنگرید: صحیح جامع (255/4).

⁴ «هنگامی که به رختخواب خود می‌روی، همانند وضوی نمازت وضو بگیر، سپس بر پهلوی راست خود دراز بکش، سپس بگو: ...» الحدیث.

⁵ پیامبر ﷺ به کسی که چنین گفت، فرمودند: «پس اگر مردی، بر فطرت مرده‌ای». بخاری مع الفتح (113/11) در شماره (6313)، و مسلم (2081/4) در شماره (2710) روایت نموده اند.

29. دعا هنگام پهلوگشتن در شب

«هیچ معبود بر حق جز الله یگانه و قهار نیست، پروردگار آسمانها و زمین و آنچه میان آنهاست، پیروزمند و بسیار آمرزنده است»¹.

30. دعای ترس در خواب و کسی که به وحشت مبتلا شده است

«پناه می برم به کلمه های کامل الله از غضب و عذاب او، و شر بندگان، و از وسوسه های شیاطین و از اینکه آنها نزد من حاضر شوند»².

31. آنچه کسی که رؤیا یا خواب می بیند باید انجام دهد

(به طرف چپ خود چف می کند) (سه مرتبه)³.
(به الله پناه ببرد از شر شیطان و از شر آنچه دیده است) (سه مرتبه)⁴.
(آن را به هیچ کس نگوید)⁵.
(از پهلویی که بر آن قرار داشت به پهلوی دیگر برگردد)⁶.

¹ این را هنگامی می گوید که در شب از پهلویی به پهلوی دیگر بگردد. تخریج حاکم، و تصحیح آن و موافقت ذهبی (540/1)، و نسائی در عمل الیوم و اللیله در شماره (202)، و ابن سنی در شماره (757)، و ببینید: صحیح الجامع (213/4).

² ابو داود (12/4) در شماره (3893)، و ترمذی در شماره (3528)، و ببینید: صحیح ترمذی (171/3).

³ مسلم (1772/4) در شماره (2261).

⁴ مسلم (1772/4) (1773) در شماره (2261) و (2262).

⁵ مسلم (1772/4) در شماره (2261) و (2263).

⁶ مسلم (1773/4) در شماره (2261).

(می ایستد و نماز می خواند، اگر چنین بخواهد)¹.

32. دعای قنوت وتر

«الهی! مرا در زمره کسانی قرار ده که آنها را هدایت کرده‌ای، و مرا جزو کسانی قرار ده که به آنها عافیت عطا فرمودی. الهی! مرا جزو کسانی قرار ده که تو یاور آنانی، و هر چه که به من عنایت فرموده‌ای، مُبارکش بگردان، و مرا از قضای بد، حفاظت کن، توئی که حکم می‌کنی، احدی بر تو حاکمیت ندارد، همانا کسیکه تو او را حمایت کنی، ذلیل و خوار نمی‌شود، [و کسی که تو با او دشمنی کنی هرگز عزت نمی‌یابد]. پروردگارا! تو بابرکت و بلندمرتبه هستی»².

«یا الله، من از خشم و غضبت به خشنودی و رضایتت و از کيفر و مجازاتت به عفو و بخششت پناه می‌برم، و از گرفت و مؤاخذات به تو پناه می‌آورم، مرا توان و یاری آن نیست که به بیان ثنا و توصیف شایسته و وصف و شکوه بایسته ات پردازم، تو چنان هستی که خودت را ستایش نموده‌ای»³.

«بارالها، تنها تو را عبادت می‌کنیم، و برای تو نماز می‌خوانیم و سجده می‌کنیم، و به سوی تو می‌شتابیم و در طاعت تو می‌کوشیم، به رحمت

¹ مسلم (1773/4) در شماره (2263).

² تخریج اصحاب سنن اربعه، و أحمد، و دارمی، و بیهقی: ابو داود به شماره (1425)، و الترمذی به شماره (464)، و النسائی به شماره (1744)، و ابن ماجه به شماره (1178)، و أحمد به شماره (1718)، و دارمی به شماره (1592)، و حاکم (172/3)، و بیهقی (209/2)، و آنچه در میان معقوفین است از بیهقی می‌باشد، و مراجعه شود به: صحیح الترمذی (144/1)، و صحیح ابن ماجه (194/1)، و إرواء الغلیل البانی (172/2).

³ تخریج اصحاب سنن اربعه، و أحمد: أبو داود به شماره (1427)، و الترمذی به شماره (3566)، و النسائی به شماره (1746)، و ابن ماجه به شماره (1179)، و أحمد به شماره (751). نگاه کنید به: صحیح الترمذی (180/3)، و صحیح ابن ماجه (194/1)، و الإرواء (175/2).

تو امیدواریم، و از عذاب تو می‌ترسیم، همانا عذاب تو به کافران رسیدنی است. بارالها، ما از تو یاری می‌جوییم، و از تو مغفرت می‌طلبیم، و تو را به نیکی ثنا می‌گوییم، و ناسپاسی تو را نمی‌کنیم، و به تو ایمان می‌آوریم، و در برابر تو خضوع می‌کنیم، و کسی را که به تو کفر می‌ورزد، ترک می‌کنیم»¹.

33. دعای بعد از سلام نماز وتر

«منزه است پادشاه پاک و مقدس»
سه مرتبه و بار سوم آن را با صدای بلند می‌خواند و صدای خود را با آن می‌کشد و می‌گوید: «پروردگار فرشتگان و روح»².

34. دعای غم و اندوه

بارالها، من بنده ات هستم، فرزند بنده ات هستم، فرزند کنیزت هستم، پیشانیم در دست توست، حکم تو درباره ام جاری است، قضاوت تو درباره ام عدالت است، از تو می‌خواهم به هر نامی که خود را به آن نامیده ای، یا در کتابت نازل کرده ای، یا آن را به یکی از مخلوقات آموخته ای، یا آن را در علم غیب نزد خودت محفوظ داشته ای، که قرآن را بهار قلبم، و نور سینه ام، و روشن کننده غم‌هایم، و برطرف کننده اندوهم قرار دهی³.

¹ تخریج بیهقی در السنن الکبری، و تصحیح اسناد آن (211/2)، و شیخ البانی در ارواء الغلیل فرموده: "این اسناد صحیح است" (170/2). و آن موقوف بر عمر است.

² نسائی (244/3) به شماره (1734)، و دارقطنی (31/2)، و دیگران روایت نموده اند، و آنچه در میان دو گروه است زیادت دارقطنی (31/2) به شماره (2) می‌باشد، و اسناد آن صحیح است. ببینید: زاد المعاد به تحقیق شعب الارناؤوط و عبدالقادر الارناؤوط (337/1).

³ احمد (391/1) در شماره (3712)، تصحیح البانی در سلسلة الأحادیث الصحيحة (337/1).

«الهی از غم و اندوه به تو پناه می‌برم، و از ناتوانی و تنبلی به تو پناه می‌برم، و از بخل و ترس به تو پناه می‌برم، و از سنگینی قرض و غلبه مردان به تو پناه می‌برم»¹.

۳۵. دعای پریشانی

«هیچ معبود بر حق جز الله بزرگ و بردبار نیست، هیچ معبود بر حق جز الله، پروردگار عرش عظیم نیست، هیچ معبود بر حق جز الله، پروردگار آسمان‌ها و زمین و پروردگار عرش کریم نیست»².

«بارالها، به رحمت تو امید دارم پس مرا به اندازه چشم به هم زدن به حال خود رها مکن، و تمام امورم را برای من اصلاح کن که معبودی جز تو نیست»³.

«هیچ معبودی [به حق] جز تو نیست، تو منزهی، بی‌تردید، من از ستمکاران بوده‌ام»⁴.

الله، الله پروردگار من است، چیزی را با او شریک نمی‌سازم»⁵.

¹ بخاری (158/7) در شماره (2893)، پیامبر ﷺ این دعاء را زیاد می‌خواندند. به بخاری مع الفتح (173/11) مراجعه کنید، و در (ص 89) شماره (137) خواهد آمد.

² بخاری (154/7) در شماره (6345)، و مسلم (2092/4) در شماره (2730).

³ أبو داود (324/4) در شماره (5090)، و أحمد (42/5) در شماره (20430)، و البانی در صحیح ابی داود (959/3) آن را حسن دانسته است.

⁴ ترمذی (529/5) در شماره (3505)، و حاکم و تصحیح و موافقت نموده ذهبی (505/1)، و نگاه کنید: صحیح ترمذی (168/3).

⁵ أبو داود (87/2) به شماره (1525)، وابن ماجه به شماره (3882) روایت نموده اند، و مراجعه شود به: صحیح ابن ماجه (335/2).

۳۶. دعای روبرو شدن با دشمن و صاحب قدرت

«بار الها، ما تو را در برابر شان قرار می دهیم، و از شر و بدی های آنها به تو پناه می بریم»^۱.

«یا الله، تو پشتیبان من هستی، و تو یاور من هستی، به کمک تو حرکت می کنم و به کمک تو یورش می برم، و به کمک تو می جنگم»^۲.
«الله برای [محافظت از] ما بس است و [او] بهترین [مراقب و] کارساز است»^۳.

۳۷. دعای کسی که از ظلم سلطان می ترسد

«بار الها، پروردگار آسمان های هفت گانه، و پروردگار عرش عظیم، از فلان پسر فلان، و گروه هایش از میان آفریدگانت، پناه من باش، تا مبدا کسی از آنها بر من تجاوز کند یا سرکشی نماید، پناهنده تو عزتمند است، و ثنای تو بزرگ است، و معبودی جز تو نیست»^۴.

«الله بزرگ است، الله از تمامی آفریدگانش عزیزتر است، الله از آنچه می ترسم و بیم دارم عزیزتر است، پناه می برم به الله که معبودی جز او نیست، نگهدارنده هفت آسمان از اینکه بر زمین بیفتند مگر به فرمان او، از شر بندهات فلان، و لشکریان و پیروان و یارانش، از جن و انس، الهی از شر آنان پناه من باش، ثنای تو بزرگ و پناهندهات عزیز است، و نامت پربرکت است، و معبودی جز تو نیست»

^۱ ابو داود (89/2) به شماره (1537)، و تصحیح حاکم و موافقت ذهبی (142/2).

^۲ ابو داود (42/3) در شماره (2632)، و ترمذی (572/5) در شماره (3584)، و ببینید: صحیح ترمذی (183/3).

^۳ بخاری (172/5) در شماره (4563).

^۴ بخاری در الأدب المفرد در شماره (707)، و البانی در صحیح الأدب المفرد در شماره (545) آنرا صحیح شمرده است.

سه مرتبه¹.

۳۱. دعاء علیه دشمن

«الهی، ای نازل کننده کتاب، ای سریع الحساب، احزاب را شکست ده، الهی آنان را شکست ده و متزلزل گردان»².

39. کسی که از قومی بترسد چه بگوید

«الهی، مرا در برابر آنان با آنچه خواهی، کفایت بفرما»³.

40. دعای کسی که در ایمان دچار وسوسه شده است

(به الله پناه می برد) می گوید: (پناه می برم به الله متعال از شیطان رانده شده)⁴

(از آنچه در آن وسوسه شده است دست بردارد)⁵.

(می گوید: «به الله و پیامبران ايمان آوردم»)⁶.

(قول الله متعال را می خواند:

﴿هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ (3)

¹ بخاری در الأدب المفرد در شماره (708)، و البانی در صحیح الأدب المفرد در شماره (546) آنرا صحیح شمرده است.

² مسلم (1362/3) شماره (1742).

³ مسلم (2300/4) در شماره (3005).

⁴ بخاری مع الفتح (336/6) در شماره (3276)، و مسلم (120/1) در شماره (134).

⁵ بخاری مع الفتح (336/6) در شماره (3276)، و مسلم (120 / 1) در شماره (134).

⁶ مسلم (120-119/ 1) در شماره (134).

﴿او «اول» و «آخر» و «ظاهر» و «باطن» است و او به هر چیز داناست﴾ [الحدید: 3]¹.

۴۱. دعاء اداء قرض

«یا الله، مرا با حلال خود از آنچه حرام کرده ای، کفایت بفرما، و به فضل خویش مرا از غیر خود بی نیاز بگردان»².
«بارالها، من از غم و اندوه، و ناتوانی و تنبلی، و بخل و بزدلی، و سنگینی قرض و غلبه مردان به تو پناه می برم»³.

42. دعای وسوسه در نماز و قرائت

«پناه می برم به الله متعال از شیطان رانده شده، و به سمت چپ خود (سه مرتبه) تف کنید»⁴.

۴۳. دعای کسی که کاری بر او دشوار گردد

«بارالها، هیچ چیز آسان نیست مگر آنچه را که تو آسان بگردانی، و تو اگر بخواهی سختی را آسان می گردانی»⁵.

¹ ابو داود (329/4) در شماره (5110)، و البانی در صحیح ابو داود (962/3) آن را حسن دانسته است.

² ترمذی (560/5) در شماره (3563)، و رجوع کنید به: صحیح ترمذی (180/3).

³ بخاری (158/7) در شماره (2893)، و (ص83) در شماره (121) گذشته است.

⁴ مسلم (1729/4) در شماره (2203)، از حدیث عثمان بن ابی العاص رضی الله عنه، و در آن آمده است: پس من آن کار را انجام دادم، و الله آن را از من دور کرد.

⁵ ابن حبان در صحیح خود در شماره (2427) (موارد)، و ابن السنی در شماره (351) روایت نموده اند، و حافظ گفته است: "این حدیث صحیح است"، و تصحیح عبدالقادر ارناؤوط در تخریج الاذکار للنووی (ص106).

44. کسی که مرتکب گناهی شد، چه بگوید و چه کاری انجام دهد

«بندهای نیست که گناهی کند، و به نیکی وضو بگیرد، سپس برخیزد و دو رکعت نماز بخواند، سپس از الله آمرزش بخواهد، مگر آنکه الله او را می‌بخشد»¹.

45. دعای راندن شیطان و وسوسه هایش

(پناه بردن به الله متعال از آن)².
(آذان)³.

(اذکار و تلاوت قرآن).

«خانه‌های خود را قبرستان نسازید، چون شیطان از خانه‌ای فرار می‌کند که در آن سوره بقره خوانده می‌شود»⁴.

و از جمله مواردی که شیطان را دفع می‌کند، اذکار صبح و شام، و خواب و بیداری، و اذکار وارد شدن به خانه و خارج شدن از آن، و اذکار وارد شدن به مسجد و خارج شدن از آن، و سایر اذکار شرعی است؛ مانند: خواندن آیه الكرسي هنگام خواب، و دو آیه آخر از سوره بقره، و کسی که بگوید: هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست.

¹ ابو داود (86/2) در شماره (1521)، و ترمذی (257/2) در شماره (406)، و البانی آن را در صحیح ابو داود (283/1) صحیح دانسته است.

² ابو داود (203/1) در شماره، و ابن ماجه (265/1) در شماره (807) و تخریج آن در شماره (31) گذشت، و ببینید: سوره المؤمنون: [97-98].

³ مسلم (291/1) در شماره (389)، و بخاری (151/1) در شماره (608).

⁴ روایت مسلم (539/1) در شماره (780).

صد مرتبه، برای او حافظی از شیطان در تمام آن روز خواهد بود¹، و همچنان آذان شیطان را می راند.

46. دعاء هنگامی که آنچه نمی پسندد واقع شود، یا در کارش مغلوب گردد

«اللّٰه مقدر کرده است و هرچه بخواهد انجام می دهد»².

47. تبریک گفتن تولد نوزاد و جواب آن

«اللّٰه در آنچه به تو بخشیده شده برایت برکت دهد، و شکرگزار بخشنده باشی، و به کمال رشد خویش برسد، و نیکی او روزی تو گردد»³.

و کسی که برایش تبریک گفته شده، به او پاسخ دهد و بگوید: «اللّٰه برای تو برکت دهد، و بر تو برکت دهد، و اللّٰه به تو جزای خیر دهد، و اللّٰه مثل آن را روزی ات گرداند، و ثوابت را فراوان سازد»⁴.

¹ روایت بخاری (126/4) شماره (3293).

² «مؤمن قوی بخت و نزد الله دوست داشتنی تر از مؤمن ضعیف است، و در هر یک خیر است، برای آنچه به سودت است حریص باش، و از الله یاری بجوی، و اظهار عجز نکن، و اگر مصیبتی به تو رسید نگو: اگر چنین می کردم چنان می شد، بلکه بگو: الله تقدیر نمود و هر چه بخواهد می کند؛ زیرا «اگر» دروازه کار شیطان را می گشاید» مسلم (2052/4) به شماره (2664).

³ از کلام حسن بصری ذکر شده است. ببینید: تحفة المودود ابن قیم (ص20)، و آن را به ابن منذر در الأوسط نسبت داده است.

⁴ نووی آن را در ادکار (ص349) گفته است، و ببینید: صحیح الأذکار للنووی، از سلیم هلالی (713/2)، و تخریج کامل آن در الذکر والدعاء والعلاج بالرقی از مؤلف (416/1).

48. دعایی که با آن برای فرزندان پناه خواسته می‌شود.

رسول الله صلی الله علیه وسلم برای حسن و حسین رضی الله عنهما دعای پناه می‌خواندند «شما دو نفر را پناه می‌دهم به کلمه‌های کامل الله از هر شیطان و جانور زهر دار، و از هر چشم بد»¹.

49. دعا برای بیمار هنگام عیادت از او

«باکی نیست؛ ان شاء الله که این بیماری پاک کننده (ی گناهان) است»².

«از الله بزرگ، پروردگار عرش بزرگ می‌خواهم که تو را شفا دهد» هفت مرتبه³.

50. فضیلت عیادت بیمار

پیامبر ﷺ فرمودند: «هرگاه مردی به عیادت برادر مسلمانش برود، در میان میوه‌های بهشت راه می‌رود تا وقتی که بنشیند، پس چون بنشیند رحمت او را فرا می‌گیرد، پس اگر صبح باشد هفتاد هزار فرشته تا شام برای او دعا می‌کنند، و اگر شام باشد هفتاد هزار فرشته تا صبح برای او دعا می‌کنند»⁴.

¹ بخاری (119/4) در شماره (3371)، از حدیث ابن عباس رضی الله عنهما.

² بخاری با فتح (118/10) در شماره (3616).

³ «هیچ بنده مسلمانی نیست که به عیادت بیماری برود که زمان مرگش نرسیده باشد و هفت بار بگوید: ... مگر اینکه بهبود می‌یابد». تخریج ترمذی به شماره (۲۰۸۳)، و ابو داود به شماره (۳۱۰۶)، و مراجعه کنید به: صحیح ترمذی (۲۱۰/۲)، و صحیح الجامع (۱۸۰/۵).

⁴ ترمذی در شماره (969)، ابن ماجه در شماره (1442)، و احمد در شماره (975) نقل نموده اند، و ببینید: صحیح ابن ماجه (1/244) و صحیح ترمذی (1/286)، و نیز تصحیح احمد شاکر.

51. دعای بیماری که از زندگی خویش ناامید شده است

«بارالها، مرا ببخشا، و بر من رحم کن، و مرا به رفیق اعلی ملحق کن»¹.

پیامبر صلی الله علیه وسلم هنگام وفات خود دستان خود را در آب فرو می بردند و با آنها صورت خویش را مسح می کردند، و می فرمودند: «نیست معبود بر حق جز الله یقیناً مرگ سکرانی دارد»².

«هیچ معبودی جز الله نیست و الله بزرگتر است، هیچ معبودی جز الله یگانه نیست، هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک است، هیچ معبودی جز الله نیست، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست، هیچ معبودی جز الله نیست و هیچ نیرو و قدرتی نیست مگر با الله»³.

52. تلقین فرد در وقت مرگ

«هر که آخرین سخنش این باشد که،
نیست معبود برحق جز الله
وارد بهشت می شود»⁴.

¹ بخاری (10/7) در شماره (4435)، و مسلم (1893/4) در شماره (2444).

² بخاری مع الفتح (144/8) شماره (4449)، و در حدیث ذکر مسواک آمده است.

³ ترمذی به شماره (3430)، و ابن ماجه به شماره (3794) روایت کرده و شیخ البانی آن را صحیح شمرده است، بنگرید به: صحیح الترمذی (152/3)، و صحیح ابن ماجه (317/2).

⁴ ابو داود (190/3) در شماره (3116)، و بیبید: صحیح الجامع (432/5).

53. دعای کسی که به مصیبتی گرفتار شده است

«ما از آن الله هستیم و به سوی او باز می گردیم، الهی پاداش مصیبتم را بده، و بهتر از آن را به من عطا کن»¹.

54. دعاء هنگام بستن چشمان میت

«الهی فلان (با ذکر نامش) را بیامرز، و درجه اش را در میان هدایت یافتگان بلند بگردان، و در میان بازماندگان جانشین او در خانواده اش باش، و ما و او را بیامرز ای پروردگار جهانیان، و قبرش را کشاده بگردان، و آن را پر نور نما»².

55. دعاء برای میت هنگام نماز بالای او

«الهی او را بیامرز و رحم کن، او را عفو کن، و جایگاهش را گرامی بدار، و قبرش را گشاد کن، و او را با آب و یخ و تگرگ بشوی، و او را از گناهان پاک کن، چنانکه جامه سفید را از پلیدی پاک ساختی، و برای او عوض کن خانه ای بهتر از خانه اش، و خانواده ای بهتر از خانواده اش، و همسری بهتر از همسرش، و او را وارد بهشت کن، و از عذاب قبر [و عذاب آتش] پناهش ده»³.

«ای بار الها! زنده و مرده ما را، حاضر و غایب ما را، کوچک و بزرگ ما را، و مرد و زن ما را مغفرت کن. ای بار الها! کسی را که از ما زنده ساختی بر اسلام زنده ساز، و کسی را که از ما وفات دادی وی را بر

¹ مسلم (632/2) در شماره (918).

² مسلم (634/2) در شماره (920).

³ مسلم (663/2) در شماره (963).

ایمان وفات بده. ای بار الها! ما را از اجر آن محروم نگردان و بعد از وی ما را گمراه مکن»¹.

«الهی همانا فلان پسر فلان در ذمه تو، و در پناه توست، پس او را از فتنه قبر، و عذاب آتش حفظ کن، و تو اهل وفا و حق هستی، پس او را بیامرز و رحم کن، همانا تو آمرزنده ی مهربانی»².

«بارالها، بندهات و فرزند کنیزت به رحمت نیازمند است، و تو از عذاب او بی نیازی، اگر نیکوکار است پس بر نیکی هایش بیفزا، و اگر بدکار است پس از او درگذر»³.

56- دعا برای طفل نابالغ در نماز جنازه بر وی

«یا الله، او را از عذاب قبر پناه بده»⁴.

و اگر گفت: «ای بار الها! او را برای ما توشه و برای والدینش پس انداز اجر و شفاعت کننده قبول شده بگردان، ای بار الها! با وی ترازو های آنان را سنگین بگردان، و اجر های شانرا بزرگ بگردان، و وی را با صالح مومنان یکجا کن و در کفالت ابراهیم قرار ده و به رحمت خویش

¹ ابو داود در شماره (3201)، ترمذی در شماره (1024)، نسائی در شماره (1985)، ابن ماجه (480/1) در شماره (1498)، و احمد (368/2) در شماره (8809)، و ببینید: صحیح ابن ماجه (251/1).

² ابن ماجه به شماره (1499) روایت نموده است، ببینید: صحیح ابن ماجه (251/1)، و أبو داود در (211/3) به شماره (3202) روایت نموده است.

³ حاکم آنرا روایت و تصحیح نموده، و ذهبی با وی موافقت نموده است (359/1)، و بنگرید به: احکام الجنائز ألبانی (ص125).

⁴ (سعید بن مسیب فرمود: پشت سر ابو هريره رضی الله عنه بر کودکی که هرگز خطایی نکرده بود نماز خواندم، پس شنیدم که می گفت:.. الحدیث. مالک در الموطأ (288/1)، و ابن ابی شیبہ در المصنف (217/3)، و بیهقی (9/4) آن را روایت کرده اند، و شعیب الارناؤوط در تحقیق خویش بر شرح السنة بغوی (357/5) اسناد آن را صحیح دانسته است.

وی را از عذاب جهنم نجات بده، و برایش خانه‌ای بهتر از خانه‌اش، و خانواده‌ای بهتر از خانواده‌اش عوض ده، ای بار الها! گذشتگان ما را، و پیش‌فرستادگان ما را، و کسانی را که در ایمان بر ما سبقت گرفته‌اند مغفرت کن»

پس نیکوست¹.

«بارالها، او را برای ما پیشرو، ذخیره و اجر قرار بده»².

57. دعاء تعزیت

«همانا از آن الله است آنچه را که گرفت، و از آن اوست آنچه را که داد، و هر چیزی نزد او دارای مدت معینی است... پس باید شکیباً باشد و امید پاداش [الهی] داشته باشد»³.

و اگر بگویند: «الله اجر بزرگ نصیب تان گرداند، و عزاء و مصیبت تان را به نیکی تمام کند، و مرده تان را ببخشد» بهتر است⁴.

58- دعا هنگام داخل کردن میت در قبر

«به نام الله و بر سنت رسول الله»⁵.

¹ ببینید: المغنی از ابن قدامة (416/3)، و درس های مهم برای امت عامه، از شیخ عبدالعزيز بن عبدالله بن باز رحمه الله (ص15).

² حسن بر طفل سورة فاتحه را می‌خواند، و می‌گفت... الحدیث. بغوی در شرح السنة (357/5)، و عبدالرزاق شماره (6588) آن را تخریج کرده‌اند، و بخاری در کتاب الجنائز (65)، باب: قراءة فاتحة الكتاب علی الجنائز (113/2)، قبل از حدیث شماره (1335) به صورت معلق روایت کرده است. بخاری (80/2) در شماره (1284)، و مسلم (636/2) در شماره (923).

⁴ الأذکار للنووي (ص126).

⁵ ابو داود (314/3) در شماره (3215) با سند صحیح، و احمد در شماره (5234) و شماره (4812) با لفظ: «بِسْمِ اللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ»، و سند آن صحیح است.

59- دعا بعد از دفن میت

«بارالها او را بیامرز، بارالها او را ثابت قدم بدار»¹.

60. دعای زیارت قبرها

«سلامتی بر شما باد ای اهل دیار مومنان و مسلمانان، و ما اگر اراده الله متعال باشد با شما یکجا شونده ایم، [و الله متعال کسانی را که قبل از ما رفته اند و کسانی که بعد از ما می آیند رحم نماید] از الله متعال برای خود و شما عافیت می طلبیم»².

61. دعای باد (طوفان)

«الهی خیر آن را از تو می خواهم و از شر آن به تو پناه می برم»³.
«بارالها، من از تو خیر آن، و خیر آنچه در آن است، و خیر آنچه به آن فرستاده شده است را می خواهم، و از شر آن، و شر آنچه در آن است، و شر آنچه به آن فرستاده شده است به تو پناه می برم»⁴.

¹ پیامبر صلی الله علیه وسلم وقت از دفن میت فارغ می شد بالای قبرش ایستاده شده و فرمودند: «به برادر تان طلب مغفرت کنید و برای وی ثابت قدمی بخواهید زیرا وی اکنون مورد سوال قرار می گیرد». ابو داود (315/3) به شماره (3223) و حاکم آن را روایت کرده و صحیح دانسته، و ذهبی (370/1) با وی موافقت نموده است.

² مسلم (671/2) در شماره (975)، و ابن ماجه (494/1)، و لفظ از اوست در شماره (1547) از بریده رضی الله عنه، و آنچه در میان دو گروه است از حدیث عائشه رضی الله عنها نزد مسلم (671/2) در شماره (975).

³ أبو داود (326/4) به شماره (5099)، و ابن ماجه (1228/2) به شماره (3727) روایت نموده اند، و مراجعه شود به: صحیح ابن ماجه (305/2).

⁴ مسلم، و لفظ از وی است (666/2) در شماره (899)، و بخاری (76/4) در شماره (3206) و (4829).

62. دعای رعد و برق

«منزه است ذاتی که رعد به ستایش او تسبیح می گوید و فرشتگان از ترس او تسبیح می گویند»¹.

63. از دعاهاى استسقاء

«الهی به ما بارانی فریادرس، گوارا، پر بار، نافع و بی ضرر، زود و بدون تأخیر عطا فرما»².

«بارالها! بر ما باران بفرست، بارالها! بر ما باران بفرست، بارالها! بر ما باران بفرست»³.

«الهی بندگان و چهارپایان را سیراب کن، و رحمت را بگستران، و سرزمین مردهات را زنده کن»⁴.

64. دعاء هنگام دیدن باران

«الهی این باران را سودمند بگردان»⁵.

65. دعای پس از باریدن باران

«برای ما به فضل و رحمت الله باران بارید»⁶.

¹ عبد الله بن زبیر رضی الله عنهما هرگاه صدای رعد را می شنید، سخن گفتن را ترک می کرد و می گفت: ... الحدیث، موطأ (992/2)، و آلبانی در صحیح الکلم الطیب (157) گفته است: «صحیح الإسناد موقوفاً».

² ابو داود (303/1) در شماره (1171)، و تصحیح البانی در صحیح ابی داود (216/1).

³ بخاری (224/1) در شماره (1014)، و مسلم (613/2) در شماره (897).

⁴ ابو داود (305/1) در شماره (1178)، و البانی در صحیح ابو داود (218/1) آن را حسن دانسته است.

⁵ بخاری همراه با فتح (518/2) در شماره (1032).

⁶ بخاری (205/1) در شماره (846)، و مسلم (83/1) در شماره (71).

66. از دعاهای طلب صاف شدن هوا

«بارالها! بر اطراف ما بباران و نه بر ما، بارالها! بر تپه‌ها، کوه‌های کوچک، دره‌ها و رویشگاه‌های درختان بباران»¹.

67. دعای رویت ماه

«الله بزرگ است، الهی این [ماه] را با امنیت و ایمان، و سلامتی و اسلام، و توفیق به آنچه تو ای پروردگار ما دوست داری و از آن راضی می‌شوی، بر ما طلوع ده، پروردگار ما و پروردگار تو الله است»².

68. دعا در وقت افطار روزه‌دار

«تشنگی بر طرف شد، و رگ‌ها تر شد، و پاداش ان شاء الله ثابت گشت»³.

«بارالها، من به رحمت که همه چیز را فرا گرفته است، از تو می‌خواهم که مرا بیامری»⁴.

69. دعای قبل از غذا

«هرگاه یکی از شما غذا بخورد، باید بگوید:
بنام الله،

¹ بخاری (224/1) در شماره (933)، و مسلم (614/2) در شماره (897).

² ترمذی (504/5) در شماره (3451)، و دارمی با همین لفظ (336/1)، و ببینید: صحیح ترمذی (157/3).

³ أبو داود (306/2) به شماره (2359)، و دیگران روایت نموده اند. و ببینید: صحیح الجامع (209/4).

⁴ تخریج ابن ماجه (557/1) به شماره (1753) از دعای عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما، و تحسین حافظ در تخریج الاذکار. نگاه کنید: شرح الاذکار (342/4).

پس اگر در ابتدا فراموش کرد، بگوید: «به نام الله در آغاز غذا و پایان آن»¹.

«هرکس که الله به او غذا عطا کند، پس بگوید:
بار الها، در آن برای ما برکت قرار ده، و بهتر از آن به ما بخوران،
و هرکس که الله به او شیر بنوشاند، باید بگوید: «بارالها! در آن برای
ما برکت عنایت فرما، و از آن بر ما بیفزا»².

70. دعا هنگام تمام شدن غذا

«ستایش الله را که این را به من اطعام کرد، و به من روزی داد، بدون
هیچ نیرو و قدرتم»³.

«ستایش از آن الله است؛ ستایشی فراوان، پاک و مبارک، ستایشی
که نه [کافی دانسته شده و نه] ترک می گردد، و نه از آن بی نیازی بسته
می شود، ای پروردگار ما»⁴.

71. دعای مهمان برای صاحب غذا

«الهی به آنچه روزی شان کرده ای برکت بده، و آنها را بیامرز و
رحمتشان کن»⁵.

¹ أبو داود در (347/3) به شماره (3767)، والترمذی در (288/4) به شماره (1858) روایت نموده اند، و ببینید: صحیح الترمذی (167/2).

² ترمذی (506/5) در شماره (3455)، و ببینید: صحیح ترمذی (158/3).

³ اصحاب سنن به جز النسائی: أبو داود به شماره (4025)، والترمذی به شماره (3458)، وابن ماجه به شماره (3285) روایت نموده اند، و ببینید صحیح الترمذی (159/3).

⁴ بخاری (214/6) در شماره (5458)، و ترمذی با همین لفظ (507/5) در شماره (3456).

⁵ مسلم (1615/3) در شماره (2042).

72. کنایه زدن با دعا برای طلب غذا یا نوشیدنی

«بارالها، کسی را که به من غذا داد، غذا بده، و کسی را که مرا سیراب کرد، سیراب کن»¹.

73- دعای کسی که نزد خانواده بی افطار کند

"«روزه‌داران نزد شما افطار کردند، و نیکوکاران غذای شما را خوردند، و فرشتگان بر شما درود بفرستند»»².

74. دعای روزه دار هنگامی که غذا حاضر شود و افطار نکند

«هرگاه یکی از شما دعوت شد، دعوت را اجابت کند، پس اگر روزه دار بود دعا کند، و اگر روزه دار نبود غذا بخورد»³،
و معنی فَلْيُصَلِّ یعنی: دعا کند.

75. روزه دار چه گوید وقتی کسی او را دشنام دهد

«من روزه هستم، من روزه هستم»⁴.

¹ مسلم (1626/3) در شماره (2055).

² سنن ابی داود (367/3) شماره (3856)، و ابن ماجه (556/1) شماره (1747)، و نسایی در عمل الیوم و اللیلة، شماره (296-298)، و تصریح کرده است که پیامبر ﷺ هرگاه نزد اهل بیت افطار می‌کردند آن را می‌گفتند، و تصریح البانی در صحیح ابی داود (730/2).

³ مسلم (1054/2) در شماره (1150).

⁴ بخاری مع الفتح (103/4) در شماره (1894)، و مسلم (806/2) در شماره (1151).

76. دعا در وقت دیدن میوه نوبر (نورس)

« بارالها! در میوه‌های ما برای ما برکت بده، و در شهر ما برای ما برکت بده، و در صاع ما برای ما برکت بده، و در مُد ما برای ما برکت بده»¹.

77. دعای عطسه

«هرگاه یکی از شما عطسه زد، باید بگوید:
حمد و ثناء از آن الله است،
برادر یا همراهش به او بگوید: الله بر تو رحم کند،
اگر به او گفت: یرحمک الله، باید بگوید: «الله شما را هدایت کند و احوال تان را اصلاح بگرداند»².

78. آنچه به کافر گفته می‌شود هرگاه عطسه بزند و الحمد لله بگوید.

«الله شما را هدایت کند و احوال تان را اصلاح بگرداند»³.

79. دعاء برای ازدواج کننده

«الله متعال برای تو برکت دهد، و بر تو برکت نازل کند، و میان شما را در خیر جمع نماید»⁴.

¹ مسلم (1000/2) در شماره (1373).

² بخاری (125/7) در شماره (5870).

³ ترمذی (82/5) در شماره (2741)، احمد (400/4) در شماره (19586)، و ابو داود (308/4) در شماره (5040)، و ببینید: صحیح ترمذی (354/2).

⁴ اصحاب سنن به جز نسائی روایت نموده اند: أبو داود به شماره (2130)، و الترمذی به شماره (1091)، و ابن ماجه به شماره (1905)، و النسائی در عمل اليوم والليلة به شماره (259)، و مراجعه شود به: صحیح الترمذی (316/1).

80. دعای شخص ازدواج‌کننده و خریدن مرکب (یا

چهارپا)

هرگاه یکی از شما با زنی ازدواج کند، یا هرگاه خادمی بخرد، پس بگوید: «بارالها، من از تو خیر او، و خیر آنچه او را بر آن سرشته‌ای می‌خواهم، و از شر او، و شر آنچه او را بر آن سرشته‌ای به تو پناه می‌برم»

و هرگاه شتری خرید، پس باید نوک کوهان آن را بگیرد و همانند آن بگوید¹.

81. دعای قبل از همبستری با همسر

«بسم الله، بار الها شیطان را از ما دور بگردان، و شیطان را از آنچه به ما روزی می‌دهی دور بگردان»².

82. دعای خشم

«پناه می‌برم به الله متعال از شیطان رانده شده»³.

83. دعای کسی که مصیبت زده‌ای را ببیند

«سپاس الله را که مرا از آنچه تو را گرفتار نموده نجات داد، و بر بسیاری از مخلوق برتری داد»⁴.

¹ ابو داود (248/2) شماره (2160)، و ابن ماجه (617/1) شماره (1918)، و بیینید: صحیح ابن ماجه (324/1).

² بخاری (141/6) در شماره (141)، و مسلم (1028/2) در شماره (1434).

³ بخاری (99/7) در شماره (3282)، و مسلم (2015/4) در شماره (2610).

⁴ ترمذی (494/5) و (493/5) در شماره (3432)، و بیینید: صحیح ترمذی (153/3).

84. آنچه در مجلس گفته می شود

از ابن عمر رضی الله عنه روایت است که گفت: برای رسول الله صلی الله علیه وسلم در یک مجلس، پیش از آنکه برخیزند، صد بار شمرده می شد: «پروردگارا، مرا ببخش، و توبه من را بپذیر، زیرا تو توبه پذیر و بخشنده ای»¹.

85. کفاره مجلس

«الهی تو منزهی و ستایش ترا است، گواهی می دهم که معبود برحق جز تو نیست، از تو طلب مغفرت می کنم و به تو توبه می کنم»².

86. دعا برای کسی که بگوید: غَفَرَ اللَّهُ لَكَ

«و برای تو همچنان»³.

¹ ترمذی به شماره (3434)، و ابن ماجه به شماره (3814)، و بیینید: صحیح ترمذی (153/3)، و صحیح ابن ماجه (321/2)، و لفظ آن از ترمذی است.

² اصحاب سنن: ابوداود در شماره (4858)، و ترمذی در شماره (3433)، و نسایی در شماره (1344)، و نگاه کنید به صحیح ترمذی (153/3)، و ثابت شده است که عائشه رضی الله عنها گفت: «رسول الله صلی الله علیه وسلم در هیچ مجلسی ننشست، و هیچ قرآنی تلاوت نکرد، و هیچ نمازی ادا نکرد، مگر اینکه آن را با کلماتی ختم کرد...» تا آخر حدیث، نسایی در عمل الیوم واللیلة در شماره (308)، و احمد (77/6) در شماره (24486) آن را روایت کرده اند، و دکتر فاروق حماده در تحقیق خود بر عمل الیوم واللیلة نسایی (ص 273) آن را صحیح دانسته است.

³ أحمد (82/5) به شماره: (20778)، و النسائی در عمل الیوم واللیلة (ص 218) به شماره: (421)، تحقیق دکتر فاروق حماده.

87. دعاء برای کسی که به شما نیکی نماید
«الله برای تو خیر نصیب کند»¹.

88. آن چه که الله به وسیله آن از دجال نجات می دهد
«هرکس ده آیه از ابتدای سوره ی "کهف" را حفظ کند، از فتنه ی "دجال" در امان می ماند»²،

و پناه بردن به الله از فتنه او بعد از تشهد اخیر در هر نماز³.

89. دعا برای کسی که بگوید: من تو را به خاطر الله دوست دارم

«کسی که مرا به خاطر او دوست داشتی، تو را دوست بدارد»⁴.

90. دعاء برای کسی که مال خود را بر تو عرضه کند
«الله برای تو در خانواده و مال ات برکت دهد»⁵.

¹ ترمذی به شماره (2035)، روایت نموده است، و مراجعه شود به: صحیح الجامع (6244) و صحیح ترمذی (200/2).

² ببینید: حدیث شماره (55)، و حدیث (56) (ص 41) از این کتاب.

³ مسلم (555/1) در شماره (809)، و در روایتی: از آخر سوره کهف (556/1) در شماره (809).

⁴ أبو داود در (333/4) به شماره (5125) روایت نموده است، و البانی در صحیح سنن أبي داود (965/3) آنرا حسن دانسته است.

⁵ بخاری همراه با فتح (288/4) شماره (2049).

91. دعاء برای کسی که قرض داده است در وقت ادای آن

«بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ، إِنَّمَا جَزَاءُ السَّلْفِ الْحَمْدُ وَالْأَدَاءُ»¹.

92. دعای ترس از شرک

«بار الها، من از اینکه به تو شرک ورزم در حالی که می دانم، به تو پناه می جویم، و برای آنچه نمی دانم از تو آمرزش می خواهم»².

93. دعا برای کسی که بگوید: بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ، یعنی الله بر شما برکت دهد

«و الله بر شما نیز برکت دهد»³.

94. دعای کراهت از بدشگونی

«اللهی هیچ شگونی جز شگون تو نیست، و هیچ خیری جز خیر تو نیست، و معبودی (برحق) جز تو نیست»⁴.

¹ النسائي در عمل اليوم والليلة (ص300)، و ابن ماجه (809/2) به شماره (2424) روایت نموده است، و ببینید: صحيح ابن ماجه (55/2).

² احمد (403/4) شماره (19606)، و الأدب المفرد بخاری شماره (716)، و ببینید: صحيح الجامع (233/3)، و صحيح الترغيب والترهيب الباني (19/1).

³ ابن السني (ص138) به شماره (278) روایت نموده است، و مراجعه شود به: الوابل الصيب لابن القيم (ص304)، تحقيق بشير محمد عيون.

⁴ احمد (220/2) در شماره (7045)، و ابن السني در شماره (292)، و تصحيح آثر الباني در سلسله الأحاديث الصحيحة (54/3) در شماره (1065) نموده است، اما پیامبر صلی الله علیه وسلم فال نیک را می پسندیدند؛ و به همین دلیل از مردی سخن نیکی شنیدند پس آن را پسندیدند و فرمودند: «فال نیکت را از دهانت گرفتم»، ابو داود در شماره (3719)، و احمد در شماره (9040)، و

95- دعای سواری

«به نام الله، و ستایش مخصوص الله است
(پاک و منزّه است آن ذاتی که این را برای ما مسخر کرد و ما بر (رام
کردن) آن قادر نبودیم).

و البته ما به سوی پروردگار خود باز می گردیم).
ستایش الله را است، ستایش الله را است، ستایش الله را است، الله
بزرگ است، الله بزرگ است، الله بزرگ است، الله تو منزهی، من به
خود ستم کردم، مرا ببخش؛ هیچ کس جز تو گناهان را نمی بخشد.»¹

96- دعای سفر

«اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ،
پاک و منزّه است آن ذاتی که این را برای ما مسخر کرد و ما بر (رام
کردن) آن قادر نبودیم

و البته ما به سوی پروردگار خود باز می گردیم،
«الهی در این سفر مان از تو نیکی و تقوا و عملی که تو از آن راضی
باشی می خواهیم، الهی سختی های سفر را برای ما آسان نما، و دوری
آن را از ما برچین، الهی تو همنشین در سفری، و خلیفه در خانواده
هستی، الهی به تو پناه می بریم از مشقت سفر و منظره بد و تغییر
ناپسند در مال و خانواده»،

تصحیح آنرا البانی در سلسلة الأحادیث الصحيحة (363/2) غوده است، نزد ابی الشیخ در أخلاق
النبي صلی الله علیه وسلم (ص270).

¹ ابو داود (34/3) در شماره (2602)، و ترمذی (501/5) در شماره (3446)، و ببینید: صحیح
ترمذی (156/3)، سوره زخرف [13-14].

و هرگاه برگشت همین دعا را تکرار نموده، و بر آن اضافه نماید: «ما درحالی باز می گردیم که توبه کنندگان، عبادت گزاران و ستایش گران پروردگارمان هستیم»¹.

97- دعای ورود به قریه یا شهر

«بار الها، پروردگار آسمان های هفت گانه و آنچه سایه افکنده اند، و پروردگار زمین های هفت گانه و آنچه حمل کرده اند، و پروردگار شیاطین و آنچه گمراه ساخته اند، و پروردگار بادها و آنچه پراکنده کرده اند، من از تو خیر این قریه، و خیر اهل آن، و خیر آنچه در آن است را مسألت دارم، و از شر آن، و شر اهل آن، و شر آنچه در آن است به تو پناه می برم»².

98. دعای ورود به بازار

«هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک است، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست، زنده می کند و می میراند، و او زنده ای است که نمی میرد، خیر به دست اوست و او بر هر چیزی تواناست»³.

99- دعای وسیله نقلیه که حالت طبیعی نداشته باشد «بنام الله»⁴.

¹ مسلم (978/2) شماره (1342).

² حاکم روایت کرده و آن را صحیح دانسته و ذهبی (100/2) با وی موافقت کرده است، و ابن سنی در شماره (524)، و حافظ در تحریج الأذکار (154/5) آن را حسن دانسته است، علامه ابن باز رحمه الله گفت: "و نسائی با اسناد حسن روایت کرده است". ببینید: تحفة الأخیار (ص37).

³ ترمذی به شماره (3428)، و ابن ماجه (291/5) به شماره (3860)، و حاکم (538/1)، و تحسین البانی در صحیح ابن ماجه (21/2)، و در صحیح ترمذی (152/3).

⁴ ابو داود (296/4) شماره (4982)، و تصحیح البانی در صحیح ابی داود (941/3).

100- دعای مسافر برای مقیم

«شما را به الله می سپارم که نزد او امانت ها ضایع نمی گردند»¹.

101- دعای مقیم برای مسافر

«دین، امانت، پایان عمل ات را به الله می سپارم»².
«الله متعال برای تو تقوا عنایت فرماید، و گناهانت را ببخشد، و هر کجا که باشی، خیر را برای تو آسان کند»³.

102- تکبیر و تسبیح در مسیر سفر

جابر رضی الله عنه فرمود: «هرگاه از سر بالا می رفتیم، تکبیر می گفتیم، می گوید: (الله بزرگ است) و چون از سر آشویی پایین می رفتیم، تسبیح می گفتیم»⁴.
می گوید: (پاکست الله را)

103- دعای مسافر هنگام سحر

«شنوندهای ستایش الله و نعمت های نیکوی او بر ما را بشنود، پروردگارا، همراه ما باش و بر ما فضل و احسان فرما، در حالی که از آتش به الله پناه می برم»⁵.

¹ احمد (403/2) به شماره: (9230)، و ابن ماجه (943/2) به شماره: (2825)، و مراجعه شود به: صحیح ابن ماجه (133/2).

² احمد (7/2) در شماره (4524)، و ترمذی (499/5) در شماره (3443)، تصحیح البانی در صحیح سنن الترمذی (419/3).

³ ترمذی در شماره (3444)، و ببینید: صحیح ترمذی (155/3).

⁴ بخاری مع الفتح (135/6) شماره (2993).

⁵ مسلم (2086/4) در شماره (2718)، و معنی سَمِعَ سَامِعٌ: یعنی شاهدهی بر حد و ستایش ما برای الله متعال بر نعمت هایش و آزمایش نیکوی او، گواهی داد. و معنی سَمِعَ سَامِعٌ: شنوندهای این سخن

104- دعا هنگام پایان شدن در منزلی در سفر و یا غیر آن
«پناه می برم به کلمه های کامل الله از شر آنچه آفریده است»¹.

105- ذکر برگشت از سفر

«بر هر بلندی سه مرتبه تکبیر می گوید سپس می گوید:
«هیچ معبودی جز الله یگانه ای که شریک ندارد نیست، فرمانروایی و
سپاس ویژه اوست و او بر هر چیزی تواناست. [ما] بازگشت کنندگان
[به سوی او]، توبه کنندگان، عبادت کنندگانیم و برای پروردگارمان
شاکریم. الله به وعده اش وفا کرد، بنده اش را یاری نمود و [هم تنها]
لشکرهای [دشمن] را درهم کوبید»².

106. کسی که برای او امری خوش آیند یا ناخوش آیند رخ دهد چه می گوید

پیامبر ﷺ هرگاه امری برایشان پیش می آمد که باعث خوشحالی
ایشان می شد، می فرمودند: «حمد و ثناء از آن الله است که خوبها از
نعمتهای او بکمال رسیده است»
و اگر امری ناخوشایند برای او پیش می آمد، می فرمود: «در همه
حالت حمد و ثناء از آن الله است»³.

مرا به دیگران برساند، و مانند آن را بگوید تا یادآوری و تشویقی برای ذکر و دعا در وقت سحر
باشد. شرح نووی بر صحیح مسلم (39/17).

¹ مسلم (2080/4) در شماره (2709).

² پیامبر اکرم (صلی الله علیه و سلم) هرگاه از جنگ یا حج بازمی گشت، این ذکر را می خواند، بخاری
(163/7) در شماره (1797)، و مسلم (980/2) در شماره (1344).

³ تخريج ابن السنی در عمل الیوم و اللیلہ به شماره (377)، و حاکم و تصحیح آن (499/1)، و
تصحیح البانی در صحیح الجامع (201/4).

107. فضیلت درود بر پیامبر صلی الله علیه وسلم

پیامبر ﷺ فرمودند: «هر که بر من یک درود بفرستد، الله بر او ده بار درود می فرستد»¹. مانند اینکه بگوید: «الهی! بر پیامبر ما محمد رحمت و سلام نازل کن».

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «قبر مرا عبادتگاه قرار ندهید، و بر من درود بفرستید؛ چون هر جا که باشید درود شما به من می رسد»².

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «بخیل کسی است که نام من نزد او یاد شود و بر من درود نفرستد»³.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «الله متعال ملائکه ای دارد که در زمین گردش می کنند و سلام اتم را به من می رسانند»⁴.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «کسی نیست که بر من سلام بفرستد، مگر اینکه الله متعال روحم را به من باز می گرداند تا جواب سلامش را بدهم»⁵.

¹ مسلم (288/1) به شماره: (384) روایت نموده است.

² ابو داود (218/2) شماره (2044)، و احمد (367/2) شماره (8804)، و تصحیح البانی در صحیح ابی داود (383/2).

³ ترمذی (551/5) در شماره (3546)، و غیره، و ببینید: صحیح الجامع (25/3)، و صحیح ترمذی (177/3).

⁴ نسائی (43/3) در شماره (1282)، و حاکم (421/2)، و تصحیح البانی در صحیح النسائی (274/1).

⁵ ابو داود در شماره (2041)، و البانی در صحیح ابی داود (383/1) آن را حسن دانسته است.

108. بخش سلام

رسول الله ﷺ فرمودند: «به بهشت وارد نمی‌شوید تا آنکه ایمان بیاورید، و ایمان نمی‌آورید تا آنکه همدیگر را دوست بدارید؛ آیا شما را به چیزی راهنمایی نکنم که اگر انجامش دهید، بین شما محبت رخ دهد؟ سلام را میان خویش بخش کنید»¹.

«هر کس سه خصلت را در خود پدید آورد ایمان را در خود جمع کرده است: عدل از خودت (یعنی نگذاشتن حق کس را بالای خود)، سلام گفتن بر مردم، و انفاق در حالت تنگدستی»².

و از عبدالله بن عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا روایت شده است که گفت: مردی از پیامبر صلی الله علیه وسلم پرسید که: کدام اسلام بهتر است؟ فرمودند: «غذا دهی، و به کسی که می‌شناسی و نمی‌شناسی سلام گویی»³.

109. چگونه به کافر جواب سلام داد اگر سلام دهد

"(هرگاه اهل کتاب به شما سلام کردند، پس بگویید: و علیکم)"⁴.

110- دعا هنگام شنیدن بانگ خروس و صدای الاغ

«هرگاه بانگ خروس ها را شنیدید، پس از فضل الله بخواهید؛ چون آنها فرشته ای را دیده اند،

مانند اینکه بگویید: (الهی فضل تو را می خواهم)

¹ مسلم (74/1) به شماره: (54)، و احمد به شماره: (1430)، و لفظ از او است، و لفظ مسلم: «لَا تَدْخُلُونَ...».

² بخاری مع الفتح (82/1) در شماره (28)، از عمار رضی الله عنه موقوفاً معلقاً.

³ بخاری مع الفتح (55/1) در شماره (12)، و مسلم (65/1) در شماره (39).

⁴ بخاری مع الفتح (42/11) در شماره (6258)، و مسلم (1705/4) در شماره (2163).

و هرگاه صدای الاغ را شنیدید، پس به الله از شیطان پناه ببرید؛ زیرا او شیطانی را دیده است»¹. مانند اینکه بگوید: (پناه می برم به الله از شر شیطان رانده شده).

111. دعا در وقت شنیدن صدای سگ‌ها در شب

«هنگامی که در شب صدای پارس سگ‌ها و عرعر الاغ‌ها را شنیدید، از آنها به الله پناه ببرید؛ زیرا آنها چیزی را می‌بینند که شما نمی‌بینید»². مانند اینکه بگوید: (پناه می برم به الله متعال از شیطان رانده شده).

112. دعاء برای کسی که او را دشنام داده‌ای

پیامبر ﷺ فرمودند: «الهی! پس هر مؤمنی را که دشنام داده‌ام، آن را در روز قیامت برای او سبب تقرب به سویت قرار ده»³.

113. آنچه مسلمان هرگاه مسلمان دیگری را ستایش و

مدح کند، می‌گوید

پیامبر ﷺ فرمودند: «هرگاه یکی از شما ناگزیر دوستش را ستایش کند، باید بگوید: فلانی را چنین گمان می‌کنم و الله حسابرس اوست، و هیچ کس را بر الله تزکیه نمی‌کنم، گمان می‌کنم او – اگر آن را می‌داند – چنین و چنان است»⁴.

¹ بخاری مع الفتح (350/6) در شماره (3303)، و مسلم (2092/4) در شماره (2729).

² ابو داود (327/4) شماره (5105)، و احمد (306/3) شماره (14283)، و تصحیح البانی در صحیح ابی داود (961/3).

³ بخاری با فتح الباری (171/11) در شماره (6361)، و مسلم (2007/4) در شماره (396)، و لفظ آن چنین است: «فَأَجْعَلْهَا لَهُ رِزْقًا وَرَحْمَةً» (آن را برای او مایه پاکی و رحمت بگردان).

⁴ روایت مسلم (2296/4) در شماره (3000).

114. مسلمان هرگاه ستایش شود چه می گوید

«بارالها، مرا به آنچه می گویند مؤاخذه مکن، و آنچه را نمی دانند بر من ببخشای، [و مرا بهتر از آنچه گمان می کنند قرار ده]»¹.

115. شخص محرم در حج یا عمره چگونه تلبیه بگوید

«ای الله! من حاضر و مطیع فرمان تو هستم، حاضر و مطیعم. حاضر و مطیعم، تو شریکی نداری، حاضر و مطیعم. بی گمان، تمام ستایش و نعمت ها و فرمانروایی از آنِ توست و تو شریکی نداری»².

116. تکبیر گفتن هنگام رسیدن به حجرالاسود

«پیامبر صلی الله علیه وسلم سوار بر شتر خانه کعبه را طواف کردند، هرگاه به رکن می رسیدند با چیزی که نزدشان بود به آن اشاره می کردند و تکبیر می گفتند»³.

117. دعای میان رکن یمانی و حجرالاسود

(...رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ).

«ای پروردگار ما در این دنیا به ما خیر و خوبی بده و در آخرت نیز خیر و خوبی بده، و ما را از عذاب دوزخ نگهدار»⁴.

¹ بخاری در الأدب المفرد در شماره (761)، و البانی در صحیح الأدب المفرد در شماره (585) اسناد آنرا صحیح شمرده است، و آنچه در میان قوسین است زیادت بییهقی در شعب الإيمان (228/4) از طریق دیگر است.

² بخاری مع الفتح (408/3) در شماره (1549)، و مسلم (841/2) در شماره (1184).
³ بخاری با فتح (476/3) در شماره (1613)، و مراد از شیء: محجن است. ببینید: بخاری با فتح (472/3).

⁴ ابو داود (179/2) شماره (1894)، و احمد (411/3) شماره (15398)، و بغوی در شرح السنه (128/7)، و تحسین البانی در صحیح ابی داود، (354/1)، سوره البقره.

118. دعای ایستادن بر صفا و مروه

هنگامی که پیامبر صلی الله علیه وسلم به صفا نزدیک شد، تلاوت نمود: «یقیناً صفا و مروه (که جای صبر هاجر است) یکی از نشانه‌های دین الله‌اند...، با آنچه الله آغاز نموده، آغاز می‌کنم»

پس از صفا آغاز نمود و بر فراز آن رفت تا اینکه کعبه را دید، پس رو به قبله نمود، وحدانیت الله را بیان نمود و تکبیر گفت، و فرمودند: «هیچ معبود بر حق جز الله نیست؛ او یکتا است و شریکی ندارد؛ پادشاهی و حمد و ثنا فقط از آن اوست؛ او بر انجام هر کاری تواناست؛ هیچ معبودی بجز الله یگانه وجود ندارد؛ وعده اش را عملی نمود، بنده اش را یاری کرد و احزاب را به تنهایی شکست داد، سپس در میان آن دعا کرد، مثل این را سه بار گفت» الحدیث. و در آن آمده است: پس بر مروه همان کاری را انجام داد که بر صفا انجام داده بود¹.

119. دعای روز عرفه

پیامبر ﷺ فرمودند: «بهترین دعا، دعای روز عرفه است، و بهترین سخنی که من و پیامبران پیش از من گفته ایم: «هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش از آن اوست و او بر هر چیزی تواناست»². «پیامبر صلی الله علیه وسلم بر قصواء سوار شدند تا این که به مشعر الحرام رسیدند، پس رو به قبله نمودند (او (الله) را دعا نمودند، و تکبیر گفتند، و تهلیل گفتند، و او را به یگانگی یاد نمودند)، پس همچنان وقوف نمودند تا این که

¹ مسلم (888/2) به شماره (1218) سوره بقره: شماره 158.

² ترمذی در شماره (3585)، و البانی در صحیح ترمذی (184/3)، و در سلسلة الأحادیث الصحيحة (6/4) آن را حسن دانسته است.

هوا بسیار روشن شد، قبل از این که آفتاب طلوع کند حرکت نمودند»¹.
 «در نزد جمرات سه گانه با رمی هر سنگریزه «الله اکبر» می گوید، سپس جلو رفته، و پس از جمره اولی و دومی رو به قبله ایستاده، دست هایش را بلند نموده و دعا می کند، اما جمره عقبه را رمی نموده و با هر سنگریزه «الله اکبر» می گوید و برمی گردد و نزد آن نمی ایستد»².

120. ذکر در مشعر الحرام

121. تکبیر گفتن هنگام رمی جمرات با هر سنگریزه

122. دعاء تعجب و امر خوشایند

«الله منزّه است!»³.

«الله اکبر!»⁴.

¹ مسلم (891/2) در شماره (1218).

² بخاری مع الفتح (583/3) در شماره (1751)، و به لفظ آن در آنجا مراجعه شود. و بخاری مع الفتح (583/3)، و (584/3)، و (581/3) در شماره (1753)، و مسلم نیز در شماره (1218) روایت نموده اند.

³ بخاری مع الفتح (210/1) و (390) و (414) در شماره (115) و (3599) و (6218)، و مسلم (1857/4) در شماره (1674).

⁴ بخاری مع الفتح (441/8) در شماره (4741) و (3062)، و ترمذی در شماره (2180)، و نسایی در الکبری در شماره (11185)، و بنگرید: صحیح ترمذی (103/2) و (235/2)، و مسند احمد (218/5) در شماره (21900).

123. کسی که برای او چیزی خوش آیند رخ دهد چه کار کند

«پیامبر صلی الله علیه وسلم هر گاه امری به او می‌رسید که وی را خوشحال می‌کرد یا به آن شادمان می‌شد، جهت شکر و سپاسگذاری الله تبارک و تعالی به سجده می‌افتاد»¹.

124. کسی که در بدن خود دردی احساس میکند، چه میکند و چه میگوید

«دستت را بر محلّ درد بگذار و بگو:

بنام الله،

سه مرتبه، و هفت بار بگو: «به الله و قدرت او پناه می‌برم از شر آنچه احساس می‌کنم و از آن بیم دارم»².

125. دعای کسی که می‌ترسد توسط چشم او اتفاقی

بیفتد

«اگر یکی از شما چیزی از برادرش یا از خود یا از مال خود ببیند و برایش شگفت آور بود [برای او دعا برکت کند] چون چشم بد حق است»³.

¹ روایت اهل سنن به جز نسایی: ابو داود در شماره (2774)، و ترمذی در شماره (1578)، و ابن ماجه در شماره (1394)، بنگرید به صحیح ابن ماجه (233/1)، و ارواء الغلیل (226/2).

² مسلم (1728/4) در شماره (2202).

³ مسند احمد (447/4)، (15700)، و ابن ماجه (3508)، و مالک (118/3-119)، و تصحیح البانی در صحیح الجامع (212/1)، و رجوع کنید به تحقیق زاد المعاد ارناؤوط (170/4).

126. آنچه به هنگام هراس و وحشت گفته می شود
«معبود برحق جز الله نیست!»¹.

127. آنچه هنگام ذبح یا نحر گفته می شود
«به نام الله و الله اکبر، [الهی! از جانب تو و برای توست] الهی! از من بپذیر»².

128. آنچه برای دفع مکر شیاطین سرکش گفته می شود
«پناه می برم به کلمه های کامل الله که هیچ نیکوکار و بدکاری از آنها فراتر نمی رود: از شر آنچه آفریده، و ایجاد کرده، و پدید آورده است، و از شر آنچه از آسمان فرود می آید، و از شر آنچه در آن بالا می رود، و از شر آنچه در زمین پدید آورده است، و از شر آنچه از آن بیرون می آید، و از شر فتنه های شب و روز، و از شر هر کوبنده ای، مگر کوبنده ای که با خیر درکوبد، ای رحمان»³.

129. استغفار و توبه
رسول الله ﷺ فرمودند: «سوگند به الله که من روزی بیش از هفتاد بار از الله آمرزش می طلبم و به او توبه (رجوع) می کنم»⁴.

¹ بخاری مع الفتح (381/6) در شماره (3346)، و مسلم (2208/4) در شماره (2880).
² مسلم (1557/3) در شماره (1967)، و بیهقی (287/9) روایت نموده اند، و آنچه در میان دو گروه است از بیهقی (287/9) و غیره می باشد، و جمله اخیر را به معنا از روایت مسلم آورده ام.
³ احمد (419/3) در شماره (15461) با اسناد صحیح، و ابن السنی در شماره (637)، و تصحیح اسناد آن توسط ارناؤوط در تخریج اش برای طحاویه (ص133)، و ببینید: مجمع الزوائد (127/10).
⁴ بخاری مع الفتح (101/11) شماره (6307).

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «ای مردم به الله توبه (رجوع) کنید که من روزی صد بار به او توبه (رجوع) می کنم»¹.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هر کس که بگوید: از الله بزرگ طلب آمرزش می نمایم، ذاتی که هیچ معبودی برحق جز او نیست و او زنده پاینده است، و به او توبه می نمایم، الله متعال او را می آمرزد، اگرچه از میدان جنگ فرار کرده باشد»².

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «قریب ترین زمانی که پروردگار به بنده اش نزدیک می باشد در نیمه‌ی شب است، پس اگر می توانی در آن ساعت از یاد کنندگان الله باشی پس باش»³.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «بنده در هنگام سجده نزدیکتر از هر وقت دیگر به پروردگارش می باشد، پس- درسجده - زیاد دعا کنید»⁴.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «همانا بر قلبم غبار (غفلت) می نشیند و من روزی صد بار از الله آمرزش می خواهم»⁵.

¹ مسلم (2076/4) در شماره (2702).

² ابوداود (85/2) در شماره (1517)، و ترمذی (569/5) در شماره (3577)، و حاکم آن را روایت کرده و صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است (511/1) و البانی آن را صحیح دانسته است، ببینید: صحیح ترمذی (182/3) و جامع الاصول لأحادیث الرسول ﷺ (389/4-390) با تحقیق ارناؤوط.

³ ترمذی به شماره (3579)، و نسائی (279/1) به شماره (572)، و حاکم (309/1)، و ببینید: صحیح ترمذی (183/3)، و جامع الاصول به تحقیق ارناؤوط (144/4).

⁴ مسلم (350/1) در شماره (482).

⁵ مسلم (2075/4) به شماره (2702) آن را روایت کرده است، ابن اثیر گفته است: «لَيْغَانُ عَلَى قَلْبِي»، یعنی: پوشانده می شود و پرده افکنده می شود، و مراد از آن: سهو است؛ زیرا آن حضرت

130. فضیلت تسبیح و تحمید و تهلیل و تکبیر

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هر کس که بگوید: پاکیزست الله را و ثنا و صفت از آن او است در روز صد مرتبه، گناهانش پاک می شود، ولو که مانند کف دریا باشد»¹.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هر کس که بگوید: هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک، فرمانروایی از آن اوست، و حمد و ستایش از آن اوست، و او بر هر چیزی تواناست ده بار خواندن آن، مانند کسی است که چهار نفر (برده) از اولادۀ اسماعیل علیه السلام را آزاد کرده باشد»².

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «دو کلمه ی است که بر زبان آسان گفته می شود، و در ترازوی اعمال سنگین هستند، و در نزد الله رحمان محبوبیت دارد: الله را با ستایشش به پاکی می ستایم؛ الله بزرگ، پاک و منزّه است»³.

پیوسته در ذکر بیشتر و تقرب و دوام مراقبت بود، پس هرگاه در بعضی اوقات از چیزی از آن سبب می کرد، یا فراموش می نمود، آن را بر خود گناهی می شمرد، پس به طلب استغفار می شتافت. ببینید: جامع الأصول (386/4).

¹ بخاری (168/7) در شماره (6405)، و مسلم (2071/4) در شماره (2691)، و مراجعه کنید به: فضل من قالها مائة مرة إذا أصبح وإذا أمسى (ص 65) از این کتاب.

² بخاری (67/7) در شماره (6404)، و مسلم با همین لفظ (2071/4) در شماره (2693)، و مراجعه کنید به: فضیلت کسی که آن را در روز صد بار بگوید. دعای شماره (93) (ص 66) از این کتاب.

³ بخاری (168/7) در شماره (6404)، و مسلم (2072/4) در شماره (2694).

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «اینکه بگویم: الله پاک است، و ستایش برای الله است، و هیچ معبودی جز الله نیست، و الله بزرگتر است،

برای من عزیزتر از آن چیزی است که خورشید بر آن طلوع می کند»¹.
و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «آیا یکی از شما نمی تواند هر روز هزار نیکی به دست آورد؟» یکی از همنشینانش پرسید: چگونه هزار نیکی کسب کند؟! فرمود: «صد مرتبه سبحان الله بگوید، هزار نیکی برایش نوشته می شود یا هزار گناه از او پاک می گردد»².
«هر کس که بگوید:

پاکبست الله بزرگ را و ثنا و صفت از آن او است

برای او درخت خرمایی در بهشت کاشته می شود»³.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «ای عبدالله بن قیس، آیا تو را به یکی از گنج های بهشت راهنمایی نکنم؟» پس گفتم: آری ای رسول الله، فرمودند: «بگو: هیچ نیرو و توانائی نیست جز از سوی الله»⁴.

و او صلی الله علیه وسلم فرمودند: «محبوب ترین کلمه ها نزد الله متعال چهار است: الله پاک است، و ستایش برای الله است، و هیچ معبودی جز الله نیست، و الله بزرگتر است،

¹ مسلم (2072/4) در شماره (2695).

² مسلم (2073/4) در شماره (2698).

³ ترمذی (511/5) به شماره (3464)، و حاکم (501/1)، روایت نموده است، و آن را تصحیح نموده و ذهبی با وی موافقت کرده است، و مراجعه شود به: صحیح الجامع (531/5)، و صحیح الترمذی (160/3).

⁴ بخاری مع الفتح (213/11) در شماره (4206)، و مسلم (2076/4) در شماره (2704).

«با هر یک از آنها که آغاز کنی، زبانی به تو نمی‌رساند»¹.

بادیه‌نشین نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت: سخنی را به من یاد بده تا آن را بگویم، فرمودند: «بگو: «هیچ معبودی جز الله نیست، تنها و بی شریک است، الله بسیار بزرگ است، و ستایش فراوان برای الله است، الله پاک است پروردگار جهانیان، هیچ نیرو و قدرتی نیست مگر با الله با عزت و با حکمت»

گفت: پس اینها برای پروردگار من است، پس برای من چه است؟ گفت: «بگو: بارالها، مرا ببخشا، و بر من رحم کن، و هدایتم کن، و روزی ام عطا کن»².

هرگاه شخصی مسلمان می‌شد، پیامبر صلی الله علیه وسلم نماز را به او می‌آموخت، سپس به او دستور می‌داد که با این کلمات دعا کند: «بارالها، مرا ببخشا، و بر من رحم کن، و هدایتم کن، و مرا عافیت ببخش، و روزی ام عطا کن»³.

«همانا بهترین دعا
حمد و ثناء از آن الله است،
و بهترین ذکر «نیست معبود برحق جز الله»⁴.
«الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ»:

¹ مسلم (1685/3) در شماره (2137).

² مسلم (4/ 2072) در شماره (2696) و ابو داود (1/ 220) در شماره (832) افزوده است: هنگامی که اعرابی روی گرداند، پیامبر ﷺ فرمود: «به راستی که دستش را از خیر پر کرد».

³ مسلم (4/ 2073) در شماره (3697) و در روایتی از وی نیز آمده است: «همانا اینها دنیا و آخرت را برای تو جمع می‌کنند».

⁴ ترمذی (5/ 462) به شماره (3383)، و ابن ماجه (2/ 1249) به شماره (3800)، و حاکم (1/ 503)، و تصحیح آنرا نموده و ذهبی با وی موافقت کرده است، و ببینید: صحیح الجامع (362/1).

«الله پاک است، و ستایش برای الله است، و هیچ معبودی جز الله نیست، و الله بزرگتر است، و هیچ نیرو و قدرتی نیست مگر با الله»¹.

131. پیامبر صلی الله علیه وسلم چگونه تسبیح می گفتند؟

از عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما روایت است که فرمود: «من دیدم پیامبر صلی الله علیه وسلم تسبیح را می شمرد» و در روایتی اضافه شده است: «با دست راستش»².

132. از انواع خیر و آداب جامع

پیامبر ﷺ فرمودند: «هرگاه تاریکی شب فرا رسید - یا شام کردید - کودکانتان را باز دارید، زیرا شیاطین در این هنگام پراکنده می شوند، و چون پاسی از شب گذشت، آنان را رها کنید، و دروازه ها را ببندید و نام الله را یاد کنید؛ زیرا شیطان دروازه ی بسته را باز نمی کند، و مشک هایتان را ببندید و نام الله را یاد کنید، و ظرف هایتان را بپوشانید و نام الله را یاد کنید، اگرچه با قرار دادن چیزی بر روی آن باشد، و چراغ هایتان را خاموش کنید»³.

و درود و سلام و برکات الله بر پیامبر ما محمد و همه خاندان و یارانش باد.

¹ احمد در شماره (513) به ترتیب احمد شاکر، و بنگر: مجمع الزوائد (297/1) و ابن حجر در بلوغ المرام آن را از روایت ابی سعید به نسائی [در الکبری] در شماره (10617) نسبت داده و گفته است: تصحیح ابن حبان در شماره (840)، و حاکم (541/1).

² تخریج ابو داود به لفظ آن (81/2) شماره (1502)، و ترمذی (521/5) شماره (3486)، و ببینید: صحیح الجامع (271/4) شماره (4865)، و تصحیح البانی در صحیح سنن ابی داود (411/1).

³ بخاری با فتح (88/10) در شماره (5623)، و مسلم (3/1595) در شماره (2012).

فهرست

2	پناهگاه مسلمان از اذکار کتاب و سنت
2	پناهگاه مسلمان از اذکار کتاب و سنت
2	پیشگفتار
3	فضیلت ذکر
6	اذکار بیدار شدن از خواب 1.
10	دعای پوشیدن جامه 2.
10	دعای پوشیدن لباس نو 3.
10	دعا برای کسی که جامه نو بپوشد 4.
11	آنچه هنگام درآوردن لباس می گوید 5.
11	دعای دخول خلاء 6.
11	دعای خروج از دستشویی 7.
11	دعای قبل از وضو 8.
11	دعای بعد از وضو 9.
12	دعای بیرون شدن از منزل 10.
12	دعای داخل شدن به خانه 11.
13	دعای رفتن به مسجد 12.
14	دعای ورود به مسجد 13.
14	دعای خروج از مسجد 14.
15	اذکار آذان 15.
16	دعای استفتاح ۱۶.
18	دعای رکوع 17.
19	دعای بلند شدن از رکوع 18.
20	دعای سجده 19.

21	دعای جلسه بین دو سجده 20.
21	دعای سجده تلاوت 21.
22	تشهد 22.
22	درود بر پیامبر صلی الله علیه وسلم بعد از تشهد 23.
23	دعا بعد از تشهد اخیر قبل از سلام 24.
25	اذکار بعد از سلام دادن از نماز 25.
29	دعای نماز استخاره ۲۶.
30	اذکار صبح و شام 27.
39	اذکار خواب 28.
45	دعا هنگام پهلوی گشتن در شب 29.
45	دعای ترس در خواب و کسی که به وحشت مبتلا شده است 30.
45	آنچه کسی که رؤیا یا خواب می بیند باید انجام دهد 31.
46	دعای قنوت وتر 32.
47	دعای بعد از سلام نماز وتر 33.
47	دعای غم و اندوه ۳۴.
48	دعای پریشانی ۳۵.
49	دعای روبرو شدن با دشمن و صاحب قدرت ۳۶.
49	دعای کسی که از ظلم سلطان می ترسد 37.
50	دعاء علیه دشمن ۳۸.
50	کسی که از قومی بترسد چه بگوید 39.
50	دعای کسی که در ایمان دچار وسوسه شده است 40.
51	دعاء اداء قرض ۴۱.
51	دعای وسوسه در نماز و قراءت 42.
51	دعای کسی که کاری بر او دشوار گردد ۴۳.

- کسی که مرتکب گناهی شد، چه بگوید و چه کاری انجام دهد. 44..... 52
- دعای راندن شیطان و وسوسه هایش. 45..... 52
- دعاء هنگامی که آنچه نمی پسندد واقع شود، یا در کارش مغلوب گردد. 46.. 53
- تبریک گفتن تولد نوزاد و جواب آن. 47..... 53
- دعایی که با آن برای فرزندان پناه خواسته می شود. 48..... 54
- دعا برای بیمار هنگام عیادت از او. 49..... 54
- فضیلت عیادت بیمار. 50..... 54
- دعای بیماری که از زندگی خویش ناامید شده است. 51..... 55
- تلقین فرد در وقت مرگ. 52..... 55
- دعای کسی که به مصیبتی گرفتار شده است. 53..... 56
- دعاء هنگام بستن چشمان میت - 54..... 56
- دعاء برای میت هنگام نماز بالای او. 55..... 56
- دعا برای طفل نابالغ در نماز جنازه بر وی - 56..... 57
- دعاء تعزیت. 57..... 58
- دعا هنگام داخل کردن میت در قبر - 58..... 58
- دعا بعد از دفن میت - 59..... 59
- دعای زیارت قبرها. 60..... 59
- دعای باد (طوفان). 61..... 59
- دعای رعد و برق. 62..... 60
- از دعا‌های استسقاء. 63..... 60
- دعاء هنگام دیدن باران. 64..... 60
- دعای پس از باریدن باران. 65..... 60
- از دعا‌های طلب صاف شدن هوا. 66..... 61
- دعای رویت ماه. 67..... 61

- دعا در وقت افطار روزه دار. 68..... 61
- دعای قبل از غذا. 69..... 61
- دعا هنگام تمام شدن غذا. 70..... 62
- دعای مهمان برای صاحب غذا. 71..... 62
- کنایه زدن با دعا برای طلب غذا یا نوشیدنی. 72..... 63
- دعای کسی که نزد خانواده پی افطار کند -73..... 63
- دعای روزه دار هنگامی که غذا حاضر شود و افطار نکند. 74..... 63
- روزه دار چه گوید وقتی کسی او را دشنام دهد. 75..... 63
- دعا در وقت دیدن میوه نوبر (نورس). 76..... 64
- دعای عطسه. 77..... 64
- آنچه به کافر گفته می شود هرگاه عطسه بزند و الحمدلله بگوید. 78..... 64
- دعاء برای ازدواج کننده. 79..... 64
- دعای شخص ازدواج کننده و خریدن مرکب (یا چهارپا). 80..... 65
- دعای قبل از همبستری با همسر. 81..... 65
- دعای خشم. 82..... 65
- دعای کسی که مصیبت زده ای را ببیند. 83..... 65
- آنچه در مجلس گفته می شود. 84..... 66
- کفاره مجلس. 85..... 66
- دعا برای کسی که بگوید: غَفَرَ اللَّهُ لَكَ. 86..... 66
- دعاء برای کسی که به شما نیکی ننماید. 87..... 67
- آن چه که الله به وسیله آن از دجال نجات می دهد. 88..... 67
- دعا برای کسی که بگوید: من تو را به خاطر الله دوست دارم. 89..... 67
- دعاء برای کسی که مال خود را بر تو عرضه کند. 90..... 67
- دعاء برای کسی که قرض داده است در وقت ادای آن. 91..... 68

68	دعای ترس از شرک	92
68	دعا برای کسی که بگوید: بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ، یعنی الله بر شما برکت دهد	93
68	دعای کراهت از بدشگونی	94
69	دعای سواری	95
69	دعای سفر	96
70	دعای ورود به قریه یا شهر	97
70	دعای ورود به بازار	98
70	دعای وسیلهء نقلیه که حالت طبیعی نداشته باشد	99
71	دعای مسافر برای مقیم	100
71	دعای مقیم برای مسافر	101
71	تکبیر و تسبیح در مسیر سفر	102
71	دعای مسافر هنگام سحر	103
72	دعا هنگام پایان شدن در منزلی در سفر و یا غیر آن	104
72	ذکر برگشت از سفر	105
72	کسی که برای او امری خوش آیند یا ناخوش آیند رخ دهد چه می گوید	106
73	فضیلت درود بر پیامبر صلی الله علیه وسلم	107
74	پخش سلام	108
74	چگونه به کافر جواب سلام داد اگر سلام دهد	109
74	دعا هنگام شنیدن بانگ خروس و صدای الاغ	110
75	دعا در وقت شنیدن صدای سگها در شب	111
75	دعاء برای کسی که او را دشنام داده‌ای	112
75	آنچه مسلمان هرگاه مسلمان دیگری را ستایش و مدح کند، می گوید	113
76	مسلمان هرگاه ستایش شود چه می گوید	114
76	شخص محرم در حج یا عمره چگونه تلبیه بگوید	115

76	تکبیر گفتن هنگام رسیدن به حجرالاسود. 116
76	دعای میان رکن یمانی و حجرالاسود. 117
77	دعای ایستادن بر صفا و مروه. 118
77	دعای روز عرفه. 119
78	ذکر در مشعر الحرام. 120
78	تکبیر گفتن هنگام رمی جمرات با هر سنگریزه. 121
78	دعاء تعجب و امر خوشایند. 122
79	کسی که برای او چیزی خوش آیند رخ دهد چه کار کند. 123
79	کسی که در بدن خود دردی احساس میکند، چه میکند و چه میگوید. 124
79	دعای کسی که می ترسد توسط چشم او اتفاقی بیفتد. 125
80	آنچه به هنگام هراس و وحشت گفته می شود. 126
80	آنچه هنگام ذبح یا نحر گفته می شود. 127
80	آنچه برای دفع مکر شیاطین سرکش گفته می شود. 128
80	استغفار و توبه. 129
82	فضیلت تسبیح و تحمید و تهلیل و تکبیر. 130
85	پیامبر صلی الله علیه وسلم چگونه تسبیح می گفتند؟. 131
85	از انواع خیر و آداب جامع. 132